Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

...ятний 1921 оной ...брин 21-нээ гарана | № 206 (14011) | 1975 оной сентябрин 3, среда | Сэн 2 мүнгэн.

КПСС-эй съездын үдэлэндэ

ТАРЯА ХУРЯАЛГА, БҮХЫ ОНЬҺОН ТЕХНИКЭЕЭ БҮТЭЭСЭТЭЙГЭЭР ХҮДЭЛГЭЕ! ТЭЖЭЭЛ БЭЛЭДХЭЛГЭ

...РГЭНӨӨРШЬЕ, ...НАРТАЙГААРШЬЕ

...байкалиин аймагай та... ...эдэхи табан жэлэй ...ы жэлдэ муу бэшэ ...ргуулаа. Мүнөө үедэ ... ургамалнуудые ху... түлэг дундаа ябажа ...рибайкалиин ажал... ...дөө 9400 гектар ... гектар бүриһөөнь ...тнер орооһо сохижо ...жэ шидэнхэй. Тии... ...та дээрээ 130 мян... ...нер орооһо суглуул...

...а хуряалгын эхилхын ... болоһон аймагай ...рнуудай зүблөөн ...эшэлүүлэгдэһэн со... уялгануудые сугла... ...гэн дуугаар бата... ...ан юм. Тиихэдээ та... ...алгые хүдэлмэриин ... хоног соо дүүргэхэ... ...угэеэ үгэһэн байгаа.

...эй мэдээгээр 2134 ... газарай тариан ха..., түрүүшын олон ... орооһон таряалан ...ээ шэрэгдэжэ эхилбэ. ... дээрээ гектар бүри... ...2 центнер орооһон ...агдана. Нёдондоной... ...жэшэхэ болоо һаа, ...тнерээр ехэ байна. ...е зарим газарта яһала ...аса хуряагдахаар ху..., Жэшээлхэдэ, ...калец» колхозой ...лочневой бригадын ...ряалангайнгаа гек... ...эһөөнь дунда зэр... ...—19 центнер орооһо ...а абана.

...хуряалгын эхилхэ... ...о һайнаар хүдэлһэн ...рнууд гансата тү... ...гэдэ гарана, «При...» колхозой үнинэй комбайнер, аймагай нёдондоной чемпион В. С. Максимов СКД-5 түхэлэй комбайнаар түрүүшын 2000 центнер орооһо сохижо, машинын кузов уруу гоожуулба. Энэл ажахын комбайнер О. Ж. Дадеев 1820 центнер орооһо сохёод байна. Нүхэр Максимов мүнөө жэлдэ 6000 центнер орооһо сохихо социалис уялга абанхай. Тиимэһээ тэрэнээ бэелүүлхэ замдаа түрүүшын урагшатай алхам хэбэ гэээшэ.

Тус колхозой Коменско отделениин түрүү механизатор, Ажалай Улаан Тугай ордено Г. Д. Леонов мүн лэ амжалтатайгаар хүдэлжэ эхилбэ. Тэрэ 215 гектар газарай таряа баал болгон унагаагаа. Харин социалис уялга соонь 250 гектар таряа хадажа, 3 мянган центнер орооһо сохижо абаха гээд бэшээтэй.

Аймагай ажахынууд урда жэлнүүдэйхиһээ эртэ гүрэндэ орооһо тушаажа эхилбэ. Августын 25-най үдэр «ЗИЛ-136» түхэлэй 9 машинаһаа бүридэһэн колонно түрүүшын 360 центнер орооһо Улаан-Үдын элеваторта тушаагаа. Ингэһээр орооһо тушаалга бүри түргэдхэгдэхэ.

Сагай уларилай хэды муу байбашье, механизаторнууд бүхы хүсэ шадалаа гарган, дадал шадабарияа улам хурсадхан, таряа хуряалгые түргэнөөр, шанар һайнтайгаар үнгэргэхын тулада яһала ехэ оролдосо гаргана. Энэ тэмсэл заабол илалта асарха гэжэ бата этигэмээр.

К. МОЛЧАНОВ,
аймагай газетын хүдөө ажахын таһагые даагша.

Орооһо тарианай ургаса хуряалгын бурьялма халуун хүдэлмэриин хажуугаар, эндэ ниитын малда үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ, илангаяа силос, сенаж дараха, витаминтай ногооной гурил гаргаха хүдэлмэриин эршэ баһал замханагүй.

Борьёогой совхоздо (Зэдэ) оньһожоруулагдаһан бригада үсөөхэн үдэртэ 1200 тонно сенаж даража, нэгэ нүхэ дүүргээ. Мүнөө 4 комбайнтай, арбаад автомашинатай энэ бригада һаалиин фермын хажууда силос даража байнхай. Һүүлэй табан үдэр соо 2 мянга үлүүтэй тонно силос дарагдаа. Эндэ трактористнар Алексей Гомбоев, Базиль Тазетдинов, автомашинын жолоошон Сергей Тугаринов, хүдэлмэришэд Валерий Гармажапов, Николай Фефелов гэгшэд һайнаар хүдэлнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: силостэ дарагдаха ногоон амяарлин хуряагдана. **М. НАМЖИЛОВАЙ фото.**

ТҮЛЭГ ДУНДАА

Ургасаяа хадажа, хуряажа эхилһэн түрүүшын үдэрһөө манай колхозойхид таряа гүрэндэ худалдажа захалаа. Мүнөө түрүүшын 5000 центнер орооһон гүрэнэй амбаарта адхагдаад байна.

Эдэ үдэрнүүдтэ таряа хадалга, хуряалгада 29 комбайнай агрегат хүдэлнэ. Хэдэхэн үдэр соо 2000 үлүүтэй гектарта тариан баал болгогдоо, 1009 гектарай ургаса хуряагдажа абтаа. Комбайнернууд С. О. Зандаков, В. Н. Ефремов, Ц. Д. Гумпылов гэгшэд үдэр бүри бултанһаа ехэ газарай ургаса хуряажа, орооһошье ехээр сохижо абана.

Байгша ондо колхоз таряалангай гектар бүриһөө дунда зэргээр 13—14 центнер орооһо абажа, гүрэндөө 20 мянган центнерһээ бага бэшэ таряа худалдаха түсэбтэй.

Г. АБРОСИМОВ,
Хяагтын аймагай «Дружба» колхозой ахамад агроном.

...ОГОНИ БОЛЗОРТО

...хэдэн үдэртэ са... ...рил яһала таарамжа... ...н байжа, таряа ху... ...н хүдэлмэри нилээд ...а даб гэбэ.

...ээр үни болоогүй... ...а, хамта 3000 гекта... ...эн, шэнииисэ амяар... ...хадаабди. Тэрэнһээ ...етарайнь, баал суг... ...ажа сохигдоо. Мүнөө ...ой тоог дээрэ 23 мянга ... центнер тариан буу...

...а ондо манай ажа... ...ряалан дээрэ муу бэ... ...са гараа. Бүхы 4750 ... газарай га бүхэнһөө ... зэргээр 14 центнер... ...о бэшэ орооһон аб... ...ба гээд һананабди. ... жэлдэ колхознай арга ...оёо хаража үзөөд, ...дөө 20 мянган центнер орооһо үгэхэ гэжэ шиидэнхэй. Энэ КПСС-эй XXV съездэ манай колхознигуудай бариха ажалай бэлэг болоно. Мүнөө ажахын тоогууд дээрэһээ үдэр бүри 800 центнер тариан ашагдажа бэлэдхэлэй пунктда ябуулагдана.

Түрэл партиингаа XXV съездые нэрэтэй солотойгоор угтахын түлөө социалис мүрысөөндэ оролсон, манай түрүү комбайнернууд ажалай үндэр бүтээсэ туйлана. Үнинэй механизатор Александр Некипелов үсөөхэн үдэр соо 2700 центнер таряа сохёо. Василий Фалилеев тариандаа орооһоор 480 гектарай ургаса баал болгоһон байна. Үнгэрэгшэ жэлдэ 7800 центнер таряа сохижо, аймагай чемпион болоһон Виктор Архипов энэ жэлдэ 6 мянган центнерһээ бага бэшэ орооһо сохижо абаха гэжэ үгэеэ үгөөд, тэрэнээ дүүргэхын түлөө шармайн оролсонхой.

Бүхы тарягаа хүдэлмэриин 25 үдэр соо сүм хуряажа дүүргэхын түлөө тэмсэнэбди.

Ургасаяа хуряахатаяа хамта таряалангай һолоомо суглуулжа, намарай паар хахалжа эхилээбди. Энэ хүдэлмэридэ мүнөө 5 трактор үдэр, һүнигүй ябана. Тэдээн дээрэ үшөө 7 трактор нэмэжэ табихабди. Тиигэжэ түсэбэй ёһоор 1300 гектар намарай паар хахалха һаа, тэрэнэй 1600 гектарта хүргэхэбди.

В. АРСЕНТЬЕВ,
Бэшүүрэй аймагай «Победа» колхозой ахамад агроном.

УРГАСЫН УРМАНДА УЯЛГАЯА ШЭНЭЛБЭ

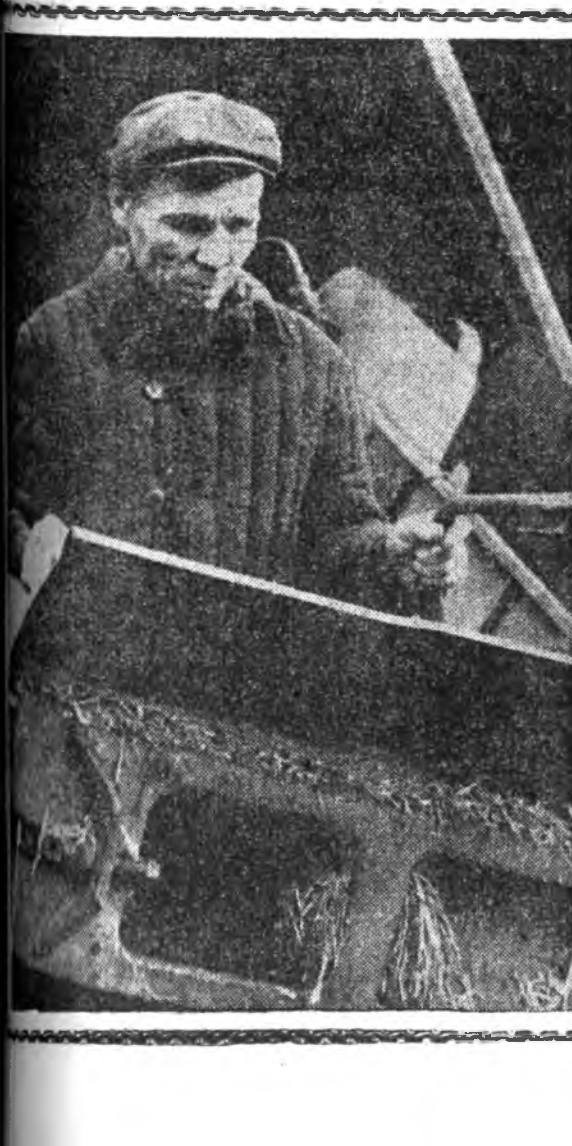
Бүхы техникые бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлгэжэ, ургаса хуряалгын хүдэлмэрине шадаал һаа богони болзорто, лайн шанартайгаар дүүргэхэ гэһэн Зэдын аймагай таряашадай үүсхэл Хурамхаанай ажахынуудта үргэнөөр дэмжэгдэнэ.

Һаяхан Гааргын совхоздо ябахадамнай, тэндэ таряалан дээрэ хүдэлжэ байһан бүлэг механизаторнууд үдэрэй эдеэлэлгын үедэ ойро зуура забһар гарахадань, «Партиин XXV съездые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын түлөө социалис мүрысөөн тухай» КПСС-эй ЦК-гай тогтоол тушаа хөөрэлдэжэ байба.

Эндэ комбайнернууд урид абаһан уялгануудаа хаража үзөөд, шэнэ социалис уялгануудые абаа. Жэшээнь, үнинэй комбайнер Даша Будаев СКД-5 комбайнаар 470 гектар хадаха түсэбтэй аад, мүнөө 650 гектар хуряахаб гэжэ үгэеэ үгөөд, социалис мүрысөөндэ ажахынгаа түрүү комбайнер Петр Раднаевые уряа. Таряа амяарлан хадахадаа 700 гектар унагаахаб гэжэ Зоригто Цыренов мэдүүлһэн байна. Мүн тэды шэнээн газарта баал суглуулжа абахаб, хамта 4 мянган центнер орооһо сохихоб гэжэ Эрхитэ Батуев мэдүүлбэ.

Мүнөө совхоздо таряа хуряалга түлэг дундаа. Даб дээрэ 1000 үлүүтэй гектар тариан хуряагдаа. Энээнтэй хамта ажахыда горох, ешмээнэй шэнэ ургасын үрэһэ, сэбэрлэжэ, хатаажа, һайнаар хадагалаха хүдэлмэри хэгдэнэ.

Б. ДАРМАЕВ,
КПСС-эй райкомой таһагые даагша.
Хурамхаанай аймаг.

МЕХАНИЗАТОРНУУДАЙ ОРОЛДОСЫН ХҮСЭН

Бэшүүрэй аймагай «Победа» колхоздо АВМ-0,4 түхэлэй ногоонок витаминтай гурил бэлэдхэхэ машина 1969 онһоо хүдэлгэгдэнэ. Тиигэжэ тэрэ сагһаа хойшо эндэхин иимэ шэмэтэ тэжээл бэлэдхэдэг болонхой. АВМ-дэ ахалагша машинистаар Иван Федорович Безносиков ажаллана. Энэ нүхэр олон жэлдэ механизатораар хүдэлжэ, ажалай баян дүршэлтэй болонхой.

Энэ жэлэй тэжээл бэлэдхэлгэдэ колхозой ажалшад эртээнһээ һайнаар бэлдээд, эмхитэйгээр эхилһэн юм. АВМ-0,4 түхэлэй агрегадынь июлиин 10-һаа хүдэлгэгдэжэ эхилһэн байна. Тэндэ 6 хүн хоёр халаанда хүдэлнэ. Энэ агрегадта хүдэлдэг нүхэд байгша ондо хамта дээрээ 1400 центнер ногооной витаминтай гурил бэлэдхэхэ түсэбтэй һэн. Ажалаа эрхим һайнаар эмхидхэһэн эбтэй эетэй энэ коллектив һүүлэй мэдээгээр 1300 центнер үнэтэ тэжээл бэлэдхээд байна.

Агрегадай ахалагша машинист Иван Федорович Безносиков ажал хэрэг тухайгаа иигэжэ хөөрэнэ:

— Үдэртөө бидэнэр дунда зэргээр 25 центнер ногооной витаминтай гурил гарганабди. Бидэнтэй сугтаа хүдэлдэг залуушуул ажалдаа оролдосотойгоор хандана. Энэ жэлдэ 8-дахи класс дүүргэһэн Володя Смолин, Коля Галушкин ямаршье хүнһөө дутуугүй һайнаар хүдэлнэ. Тэдэнэр хүнэй хэлэһэн юумые түргөөр, һайн шанартайгаар бүтээхые оролдожо ябадаг, урагшаа һанаатай ухибүүд даа.

Эндэ хүдэлжэ байһан хүдэлмэришэд болон эдирүүлые харахада, бултандаа нэгэл эрмэлзэлтэйгээр, шадаал һаа тэжээл ехээр бэлэдхэхые оролдоно. Энэ жэлэй түсэбтэ даабари тэдэнэр дүүргэхэ дүтэлөө. Эбтэйхэнээр хүдэлдэг эдэ нүхэд даабаряа үлүүлэн дүүргэхэ зорилготой.

Д. ГАРМАЕВ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: агрегадай ахалагша машинист И. Ф. Безносиков.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

А. Н. КОСЫГИН У. К. КЕККОНЕНТЭЙ УУЛЗАБА

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин сентябриин 1-нэй үдэр Светогорскдо Финляндиин Республикын Президент У. К. Кекконентэй уулзаа.

Хөөрэлдэхэ үедөө Совет-Финляндиин харилсаанай хабаатай олон асуудал зүбшэһэн. Хани барисаан, харилсаа холбоон ба харилсан туһалалсалга тухай 1948 оной договорой үндэһөөр харилсаагаа саашадань хүгжөөхэ арга боломжонуудые хаража үзэһэн байна.

А. Н. Косыгин, У. К. Кекконен хоёр талые һонирхуулдаг уласхоорондын шухала асуудалнуудаар һанал бодолнуудаа зүбшэлбэ.

Хөөрэлдөөн хани барисаанай, үгэеэ ойлголсолгын оршон байдалда үнгэрөө. СССР-һээ Финляндида байдаг элшэн сайд В. С. Степанов, Финляндиһаа СССР-тэ байдаг элшэн сайд Яакко Халлама гэгшэд хөөрэлдөөндэ байлсаба.

СОВЕТ-ФИНЛЯНДИИН ХЭЛСЭЭН

СВЕТОГОРСК. (Ленинградска область). (ТАСС-ай тусхай корр.). Светогорско целлюлозно-саарһанай комбинадай хоёрдохи ээлжээнэй барилга тухай. Совет-финляндиин хэлсээндэ сентябриин 1-нэй үдэр гар табигдаа.

Совет талаһаа СССР-эй гадаадын худалдаа наймаанай министрэй орлогшо Н. Д. Комаров, Финляндиин талаһаа — худалдаа наймаанай ба промышленностиин министр А. Рюткенен тус документдэ гар табиба.

Хэлсээндэ гар табилгын үедэ СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин, Финляндиин Республикын Президент У. К. Кекконен байлсаа.

Совет-Финляндиин харилсаа холбооной аша туһада

СВЕТОГОРСК. (Ленинградска область). (ТАСС-ай тусхай корр.). Светогорско целлюлозно-саарһанай комбинадай түрүүшын ээлжээнэй барилгын дүүрэлгэдэ, тэрэнэй хоёрдохи ээлжэе бариха тухай Совет-финляндиин хэлсээндэ гар табилгада зорюулагдаһан, совет ба фин хүдэлмэришэд, мэргэжэлтэдэй митинг сентябриин 1-дэ эндэ болоо. Энээндэ А. Н. Косыгин, Урхо Кекконен хабаадаба. Суглаарагшад эдэнние халуунаар амаршалаа.

А. Н. Косыгин, У. К. Кекконен комбинадай хоёрдохи ээлжээнэй барилгын хүндэлэлдэ зорюулагдаһан дурасхаалай капсула зооба.

* * *

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин, Финляндиин Республикын Президент Урхо К. Кекконенэй хүндэлэлдэ сайлалга эмхидхээ.

Сайлалгын үедэ А. Н. Косыгин, У. К. Кекконен үгэнүүдые хэлэбэ.

Сайлалга хани, халуун оршон байдалда үнгэрөө.

У. К. Кекконен тэрэл үдэртөө орон нютагаа бусахаар Светогорскһоо мордоо.

Вьетнамай хүдэлмэришэдтэ айлшалба

КАМФА. Куангнинь провинци. (ТАСС-ай тусхай корр). КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ М. С. Соломенцев түрүүтэй Совет партийно-правительственна делегаци сентябриин 1-нэй үглөөгүүр Куангнинь провинциин Камфа городто ошобо.

Ашагта малтамалнуудай түхеэрэлгэнүүдые бүтээдэг Камфадахи заводой хүдэлмэришэд ба мэргэжэлтэд совет айлшадые үнэн зүрхэнһөө, хани халуунаар угтаа. Цехүүд соогуур ябажа хараһанайнь һүүлээр ехэ митинг болобо.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ М. С. Соломенцев митинг дээрэ үгэ хэлээ.

М. С. Соломенцев заводой коллективтэ дурасхаалта бэлэг — В. И. Ленинэй скульптурна портрет бэлэглэбэ.

Совет партийно-правительственна делегаци митингын һүүлээр Куангнинь провинциин ажабайдалтай танилсажа үргэлжэлөө.

Делегаци үдэшэндөө Ханойдо бусажа ерэбэ.

(ТАСС).

СЭВ-эй комиссиин ээлжээтэ заседани

БУДАПЕШТ. (ТАСС). Хүдөө ажахын талаар СЭВ-эй саг үргэлжын комиссиин ээлжээтэ заседани августын 25-һаа 29 хүрэтэр эндэ болоһон байна.

Тус комисси Соведэй XXIX сессиин, Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй заседаниинуудай шиидхэбэринүүдһээ эшэ үндэһэтэй зорилгонуудые дүүргэхэ тогтоол баталан абаад, ургамалай, малай ба микробиологическа уг үндэһэтэй тэжээлэй белогой талаар мал ажалай хэрэглэмжэнүүдые хангахын тула СЭВ-эй гэшүүн оронуудай харилсаа холбоо бэелүүлхэ асуудал зүбшэн хэлсэбэ.

Сортто үрэһэнүүдые, хүдөөгэй ургамалнуудые тариха материал, ветеринарна эмүүдые үйлэдбэрилгөөр уласхоорондын оршом соо олон талын тусхай мэргэжэлтэй, хамжаатай болохо тухай хэлсээнүүдэй ямараар дүүргэгдэжэ байһан тухай асуудал зүбшэн хэлсэжэ, зохихо тогтоол баталан абаа.

СССР-эй ОБОРОНЫН МИНИСТРЭЙ ПРИКАЗ

1975 оной сентябрин 3 | № 210 | Москва хото

Нүхэд солдадууд ба матросууд, сержантнууд болон старшинанууд!

Нүхэд прапорщигууд ба мичманууд!

Нүхэд офицернүүд, генералнууд болон адмиралнууд!

Нүхэд Армиин ба Флодой ветеранууд!

Милитарис Японие илаһаар 30 жэлэй ойе манай Эхэ орон мүнөөдэр тэмдэглэжэ байна. Совет арад, тэрэнэй шэн габьяата Зэбсэгтэ Хүсэнүүд Коммунис партиин хүтэлбэри доро энэ илалта туйлаха хэрэгтэ шиидхэхы үүргэ дүүргэһэн, сүлөөрхэ ябадалдань Хитадай ба Корейн арадуудта интернациональна сэхэ туһаламжа үзүүлһэн байна.

Армиин ба Флодой сэрэгшэд Алас-Дурна зүгтэ байлдаануудые хэхэ үедөө дүлэтэ совет патриотизм, эрэлхэг зориг ба шэн габьяа гаргаа, интернациональна уялгануудаа эрхим һайнаар, нэрэтэй солотойгоор дүүргээ. Аха дүү Монгол ороной Арадай-революционно армиин сэрэгшэд совет сэрэгүүдтэй хамта ябажа, дайсанда эсэргүүсэн шэн габьяатайгаар тулалдаһан юм. Дэлхэйн хоёрдохи дайнай талаар манай союзник гүрэнүүдэй арадууд болон арминууд, Азиин оронуудтахи национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөндэ хабаадагшад милитарис Японие илаха хамтын хэрэгтэ хубитаяа оруулаа һэн.

Фашис Германие илаһанай удаа Японой милитаризмые бута сохиһон ушар революционно ба национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөнэй дэбжэлтэдэ, Азидахи социализмын хүсэнүүдэй батажалгада шухала, өөһэдынгөө сүлөөтэ, бэеэ даалһан байдалай түлөө Индохитадай арадуудай амжалтатайгаар тэмсэхэдэнь шухала таарамжатай оршон байдал хангаһан, сэрэгэй-фашис диктатураһаа хахаса саха арга Японой арад зондо өөһэдтэнь олгоһон байгаа, тиигээд али али талада ашатай туһатай, хани хүршэ байлгын үндэһөөр мүнөө Японтой харилсаа холбоомнай амгалан ёһоор хүгжэжэ байнхай.

Империалис Японие илаһаар 30 жэлэй ой совет хүнүүдэй ажалай ба политическэ ехэ дэбжэлтын оршон байдалда тэмдэглэгдэжэ байна. Арадай ажахын бүхы һалбаринууд хурдан түргэнөөр хүгжэнэ, эрдэм, техникэ ба соёл болбосорол шэнэ шатануудта дэбжэнхэй, арад зоной баян дэлгэр байдал хэлбэришэгүй ургана. Юһэдэхи табан жэлэй даабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө, КПСС-эй XXV съездые нэрэтэй солотойгоор угтахын түлөө социалис мүрысөөн үдэр бүри улам үргэдэн дэлгэрнэ.

Коммунис парти, Советскэ правительство ленинскэ гадаадын политическэ хараа бодол сэхэ шууд баримталан бэелүүлнэ. КПСС-эй XXIV съездын баталан абаһан амгалан байдалай программые, аха дүү социалис оронуудай хамтадаа хараалһан политикые бодото дээрэнь бэелүүлһэнэй үндэһөөр, уласхоорондын шахардуу байдалай һуларалга улам гүнзэгыржэ, ниитын ондо ондоо байгуулалтатай гүрэнүүдэй хоорондын харилсаан амгалан гуримаар зэргэ оршолгын гол ёһонуудай үндэһөөр саашадаа хүгжэжэ байна. Европодо аюулгүй байдал, харилсаа холбоо хангаха зүблөөнэй амжалтатайгаар дүүрэлгэ энэ замдахи шухала шата болоо. Азида аюулгүй байдал хамтааран хангаха гурим тогтоохын түлөө тэмсэлдэ Советскэ Союз хубитаяа ехээр оруулна.

Гэхэ зуура, уласхоорондын байдалай заһаралгын тааруу хүгжэлтэ таһалдуулхые һэдэдэг хүсэнүүд, түбхын түрүүндэ империалис хархис ба ээзрхэг түримхэй аашануудые гаргадаг хүсэнүүд дэлхэй дээрэ бии байһаар. Эдэ хүсэнүүд амгалан байдалай саашадаа батажалгада эсэргүүсэнэ, сэрэгэй гаргашануудые бүри ехэ болгохо гэжэ оролдоно, сүлөөтэ байдалай ба демократиин түлөө арадуудай тэмсэлые таһалдуулха, амгалан ёһоор зэргэ оршолгын политикые хүндэгүй болгохо һэдэлгэ гаргана.

Коммунис парти, Советскэ правительство арадуудай эб найрамдалай ба аюулгүй байдалай дайсадай хорото аашануудые һэримжэтэй хёрхоор адаглан харана, оронойнгоо өөрыгөө хамгаалха хүсэ шадалые зохихо хэм хэмжээндэнь байлгахын тула шухала бүхы юумэ хэнэ.

Арад зондоо, коммунизмын хэрэгтэ хизааргүй үнэн байдаг совет сэрэгшэд Варшавска договорто хабаатай оронуудай аха дүү арминуудтай дайшалхы холбоо барисаа байгуулан, социализмын агууехэ туйлалтануудые һэримжэтэй хёрхоор сахин хамгаалжа байна.

Милитарис Японие илаһаар 30 жэлэй ойтой дашарамдуулан, Армиин ба Флодой сэрэгшэдые амаршалан, баяр хүргэнэб.

Энэ ойе тэмдэглэн, **ингэжэ захирнаб:**

Мүнөөдэр, сентябриин 3-да, нютагай сагаар 21 часта манай Эхэ ороной ниислэл — баатар хото Москвада, союзна республикануудай ниислэлнүүдтэ, баатар хотонууд — Ленинград, Волгоград, Севастополь, Одессэ, Новороссийск, Керчьдэ, баатар хэрэм Брестдэ, тэрэшэлэн Шэтэ, Хабаровск, Владивосток Южно-Сахалинск ба Петропавловск-Камчатск хотонуудта артиллериин гушан буудалгаар салют үгэхэ.

Манай социалис Эхэ ороной сүлөөтэ, бэеэ дааһан байдалай түлөө байлдаануудай үеэр унаһан баатарнуудта хэтэ мүнхын алдар соло!

Баатар габьяата совет арад, тэрэнэй шэн габьяата Зэбсэгтэ Хүсэнүүд мандаха болтогой!

Манай бүхы илалтануудые үүсхэгшэ, эмхидхэгшэ — Советскэ Союзай Коммунис партида алдар соло!

СССР-эй ОБОРОНЫН МИНИСТР,
СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ МАРШАЛ
А. ГРЕЧКО.

МҮРЫСӨӨНЭЙ АША ТУҺААР

Улаан-Удын оёдолой «Туяана» гэжэ нэгэдэлэй коллектив байгша оной хоёрдохи кварталай социалис мүрысөөнэй дүнгүүдээр дүрбэн шанда хүртөө. Тоолобол нимэ: КПСС-эй обкомой, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй болон облпрофсоведэй, КПСС-эй горкомой ба городской Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй, республикын нютагай промышленностиин министерствын ба тус һалбаринн профсоюзай, КПСС-эй Советскэ райкомой ба Советскэ районой Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй дамжуулгын Улаан тугуудаар шагнагдажа, республикын Хүндэлэлэй самбарта бэшэгдэһэн байна.

Нэгэдэлэймнай оёдолшод, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд болон алба хааггшад партида, совет арадта хандаһан КПСС-эй ЦК-гай Хандалгада харюу болгон, 1975 оной түсэбһөө гадуур 50 мянган түхэригэй продукци үйлэдбэрилхэ гэһэн угтамжын уялга жэлэй эхиндэ абаа һэн. Хүдэлмэришэднай продукци худалдаха хахад жэлэйнгээ түсэбые июниин 26-да бэелүүлжэ, даабариһаа гадуур 86 мянган түхэригэй продукци худалдаа. Тусхайлан хэлэбэл, Бэшүүрэй филиалай оёдолшод юһэдэхи табан жэлэйнгээ түсэб июниин 30-да дүүргэжэ, дүрбэн жэл хахадай туршада 8 миллион 200 мянган түхэригэй продукци худалдаһан байха юм.

Эдэ бүхы амжалтануудһай миин өөрөө ерээ бэшэ, социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлһэнэй, тэрэнние һайнаар эмхидхэһэнэй ба хүтэлбэрилһэнэй ашаар иимэ амжалта туйлагдаһан байна гэжэ сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй.

Нэгэдэлэймнай хүдэлмэришэдэй дунда дэлгэрүүлэгдэһэн социалис мүрысөөндэ 1200 гаран оёдолшон гэхэ гү, али бүхы хүдэлмэришэдэй 96 процентнь оролсонхой, Хамта дээрээ 715 оёдолшон коммунис ажалай хүдэлөөндэ хабаадалсана. Эдэнэрэй 316-ниинь коммунис ажалай ударник гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ мүнөө хүртэнхэй. Предприятиимнай 260 оёдолшон 1975 оной ноябрь—декабрь һарануудай түсэбөөр ажаллана. Тиихэдэ 95 хүн арбадахи табан жэлэй тоосоогоор хүдэлжэ ябанад.

Республикын түрүү предприятинуудай хүдэлмэришэдэй жэшээгээр коллективэй 393 оёдолшон ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ үйлэдбэриин түсэбүүдые байгша оной эхеэр абаһан юм. КПСС-эй XXV съездын хүндэлэлдэ үшөө 265 хүдэлмэришэн хубиингаа түсэбүүдые һүүлэй үедэ абаһан байна.

Манай «Туяана» гэжэ нэгэдэлдэ социалис мүрысөөнэй элдэб онол арга хэрэглэгдэнэ. Тодорхойлбол, предприятиин хүдэлмэришэдэй дунда коллективнэ ба хубиин мүрысөөн үнгэргэгдэнэ. Бригада, халаан ба цехүүдэй хоорондо «Эрхим мэргэжэлтэн», «Түрүү залуу хүдэлмэришэн» гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө мүрысөөнүүд үнгэргэгдэдэг, мүн һурган хүмүүжүүлэгшэдэй хоорондо ажал үргэнөөр ябуулагдадаг. Гадна, гол предприятида «Һуралсалай отличник — үйлэдбэриин түрүүшүүл» гэһэн конкурс заншалта болонхой.

Нэгэдэлэй хүдэлмэришэдэй дунда хубиин социалис мүрысөөндэ ехэ анхарал хандуулагдадаг байна. Коллективэй һурган хүмүүжүүлэгшэдэй дунда эмхидхэгдэһэн социалис мүрысөөнэй түрүүшын хүсэд бэшэ дүнгүүдые хаража үзээ. Жэшээнь, манай нэгэ хүдэлмэришэнэй халаанайнгаа даабари 10 процент дүтүү дүүргээ һаа, 3 түхэригэй продукци үйлэдбэрилэгдөөгүй гэжэ тоологдодог. Хэрбээ 1-дэхи кварталай дүнгөөр нормоёо дүүргэдэггүй 132 хүдэлмэришэн байбал, 2-дохи кварталда эдэнэй тоо гушаар үсөөрөө. Энэ түрүүшын дүн яһала һайн гэжэ тэмдэглэмээр. Юуб гэхэдэ, манай предприятида «Залуушуулые эрхимээр һурган хүмүүжүүлэгшэ» гэһэн нэрэ хүндын түлөө мүрысөөн энэ хабар эмхидхэгдэһэн байгаа. Мүнөө нэгэдэлэймнай бэрхэ, дүршэлтэй 33 оёдолшон залуушуулда дүршэл шадабаряа дамжуулан үгэхэһөө гадна, ажабайдалай үргэн харгыда һая гаража ябаһан залуушуулда үгөөрөөшье, ажал хэрэгээрээшье туһалдаг байна. Предприятида һурган хүмүүжүүлэгшэдэй ажал ябуулга хүтэлбэрилдэг совет бии болгогдонхой.

Социалис мүрысөөнэй дүнгүүд «сахилгаан» болон ханын газетэдэ хододоо гаргагдажа, бултанай харахаар газарта үлгэгдэдэг.

Предприятидамнай моральна ба материальна урмашуулгада ехэ анхарал хандуулагдадаг юм. Коллективэймнай 30 хүдэлмэришэд «1974 оной социалис мүрысөөнэй илагша» гэһэн тэмдэгтэ хүртөө. Мүн 21 түрүү оёдолшондо «Юһэдэхи табан жэлэй ударник» гэһэн нэрэ хүндэ олгогдонхой. Тиихэдэ Б. Ц. Аримпилон, Н. В. Зимина гэгшэд Москва хото ошожо, Илалтын тугай дэргэдэ дүрэ зурагаа абхуулаа. «Һуралсалай отличник — үйлэдбэриин түрүүшүүл» гэһэн конкурсдо илажа гарагша В. Г. Истомина баатар хотонуудаар ябаха аяншалгын путевкоор шагнагдаа. «Залуушуулые эрхимээр һурган хүмүүжүүлэгшэ» гэһэн мүрысөөнэй дүн жэлэй эсэстэ согсологдохо байна.

Энэ жэлэй июль һарын дүн согсологдожо, нэгэдэлэймнай Бэшүүрэй филиалай М. В. Утенковагай ударидадаг бригада коллектив соогоо эрхимлэжэ, вымпел ба мүнгэн шанда хүртөө. Халаануудай мүрысөөндэ энэ филиалай 1-дэхи цехэй, 1-дэхи халаанай хүдэлмэришэд түрүүлбэ. Тэдэнэртэ Улаан туг, мүнгэн шан барюулагдаба. Тиихэдэ цехүүдэй дунда гол предприятиин бэлэдхэлэй цехэйхид габшагай ажалаараа шалгарһан байна. Хэрбээ бригада гү, али халаан 3 һарын туршада эрхимлэбэл, туристнуудай баазада ошохо путевкоор шагнагдажа, «Эрхим бригада, халаан» гэһэн нэрэ зэргэ олгогдодог юм.

Мүрысөө һайнаар эмхидхэжэ шадабал, амжалта заалһаа ерэдэг. Хараад үзэел даа. Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ хахад жэлэй түсэб 2,5 процентээр үлүүлэн дүүргэгдэе. Гадна, нэгэ хүдэлмэришэнэй энэ хугасаа соо үйлэдбэрилэн гаргаһан валовой продукциин хэмжээ нёдондоной энэ үетэй жэшэхэ болоо һаа, 8,8 процентээр ургахын хажуугаар, голодоһо гаргаха ушар огто дайралдаагүй байна. Шанарай коэффициент оруулһамнай энээндэ һайн нүлөө үзүүлээ гэбэл, алдуу болохогүй.

Үйлэдбэриин экономическа ашаг үрэ саашадань дээшэлүүлхэ зорилгоор эмхидхэлэй-техническэ хэмжээнүүд абтажа бэелүүлэгдэһэн, шэнэ техникэ үргэнөөр нэбтэрүүлэгдэһэн юм. Энээнэй ашань удангүй элирээ. 1975 оной туршада 22,8 мянган түхэригэй экономическа ашаг үрэ туйлагдаха байһан һаа, хахад жэл соо 16,3 мянган түхэригтэ хүргэгдэбэ. Энэ талаар түсэбнай үлүүлэн дүүргэгдэнэ.

Эдэ бүгэдые дурдахадаа социалис мүрысөөнэй охин соо мүндэлһэн иимэ ехэ амжалтануудай гол үндэһыень харуулха хүсэлэнтэйбди. Мүрысэн ажаллахадаа гансал ехэ продукци абахын тула оролдохо бэшэ, харин үйлэдбэреэ бүхыдэнь ашаг үрэ ехэтэй болгохын, продукциингаа шанар һайжаруулхын тулада оролдохо болоно бшуу. Мүрысэн ажаллаһанай ашаар лэ дээрэ дурсагдагша юумэн туйлагдаа.

Жэшээлхэдэ, манай «Туяана» гэжэ нэгэдэлэй оёдолшод өөһэдынгөө арга боломжонуудые хаража үзөөд, КПСС-эй XXV съездые ажалай бэлэгүүдээр угтахын тула социалис мүрысөө үшөө аша үрэтэйгөөр дэлгэрүүлжэ, байгша оной түсэбһөө гадуур 50 мянган түхэригэй продукци үйлэдбэрилхые хараалба. Мүнөө манай коллективэй хүдэлмэришэд коммунистнуудай хуралдаанай хүндэлэлдэ ажалай вахтада жагсажа, КПСС-эй XXV съездын нэрэмжэтэ халаан, бригада гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө габшагайгаар ажаллажа байнхай.

В. МУНГАЛОВА,
Улаан-Удын оёдолой «Туяана» нэгэдэлэй салин хүлһэнэй таһагай начальник.

Улаан-Удын 4-дэхи ательедэ Железнодорожно районой Соведэй депутат Ида Павловна Богомоловагай даадаг оёдолой бригадада 15 оёдолшон хүдэлдэг. Тус ательен долоон бригадада ажалда үнэн зүрхэнһөө хандажа, үйлэдбэриин эрхим дүнгүүдые туйладаг бэрхэ хүдэлмэришэд олон.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: бригадир, коммунис ажалай ударник Ида Павловна Богомолова.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

НҮХЭНҮҮД СИЛОСЭЭР ДҮҮРЭНЭ

РЕПОРТА[Ж]

Ажал бүхэнэй эхин эмхидхэл һайнтай байбал, саашадаа бүхы юумэн урагшатай ябадаг гээшэ. «Коммунизм» колхозой гэшүүд ниитынгээ малда хүсэд хүрэхэ үбһэ тэжээл бэлэдхэлгэдээ энэ жэлдэ эмхитэйгээр орожо, аймаг соогоо түрүүлэн үбһэ хуряалгаяа түгэсхэжэ байна.

Бүхыдөө энэ ажахы 13500 центнер үбһэ һурилжэ абаха даабаряа 12 мянган центнертэ хүргэбэ. Үнгэрэгшэ жэлэй аймагай чемпион, луговод А. С. Смолиной даадаг участок дээрэһээ гектарай 40 гаран центнер һайхан үбһэн абтаа. Үндэр наһатай болоожо, амаралтада гарабашье, Андриян Семенович хамтын ажалай түлөө хүсэ шадалаа гамнангүй оролдодог зандаа. Озерки гэжэ газарта даажа абаһан 45 гектар сабшалангаа хэдэн удаа ундалуулаа, үтэг шэбхэ гаргажа тараагаа, минеральна үтэгжүүлгэ оруулаа. Лецинскэ субботнигой үдэр колхознигууд аймагай эмхи зургаанай хүдэлмэрилэгшэдтэй хамта участогаа хорёолоо. Хуряалгын үдэрнүүдтэ участок дээрэхи ажал өөрөө эмхидхэжэ, шанарыень шалгажа, һогооборишье үбһэ гээлтэдэ оруулангүй, бороо хурада норгонгүй соможо абаа.

Ажахын үнинэй механизатор М. М. Федоровой хүтэлбэрилдэг лугомелиоративна отрядай механизаторнууд үсөөхэн үдэрэй туршада 1000 тонно сенаж дараһанай удаа, эдэ үдэрнүүдтэ силосэй ургамалнуудые хуряажа эхилбэ. Колхоз мүнөө жэлдэ 700 гектарта кукуруза таринхай. Ургасань хэзээ хэзээнэйхиһээ һайн.

...Колхозой һаалиин фермын хажууда хүлгөөтэй. Кузовоараа дүүрэтэр ашагдаһан кукурузын набша намаа тээһэн автомашинанууд. «Беларусууд» хойно хойноһоо һубарилдан ерэжэ, авто-шэгнүүр дээрэ шэгнүүлһээр. ашаагаа минутын туршада буулгамсаараа һөөргөө гүйлгэлдэнэд.

53-74 номертой «ЗИС-эй» авто-шэгнүүр дээрэ гарахадань, тоо бүридхэгшэ З. Д. Васильева:

— Иван, мүнөө гэмгүй ашаа байнаш. 4 тонно 150 килограмм болобо. Үдэшэ болотор 45—50 тоннодо хүргэжэ болохош, — гээд хэлэбэ. Энэ һамбаанда жолоошонтой хэдэн үгэ андалдабабди.

— Улаан-Үдын 1268-дахи автоколонныын 6 машина эндэ ажаллана. Бидэ, городой жолоошод, ургаса хуряалгада жэл бүхэндэ хабаадажа, хүдөөгэй ажалшадта туһаламжа үзүүлдэгбди. Хэхэ ажалнай танил, харюусалгамнай ехэ. Хоёр-гурбан хоногһоо комбайнһаа таряа зөөжэ эхилхэбди. Тиимэһээ кукурузаяа хуряажа үрдихэ, яараха хэрэгтэй, — гээд Улаан-Үдын 1268-дахи автоколоннын жолоошон И. Н. Тучкин хөөрэбэ.

Городой жолоошод тракторно-таряан ажалай 3-дахи бригадын Сулхариин поли дээрэһээ үдэртөө 40—45 тонно кукурузын набша намаа зөөжэ, даабаряа холо үлүүлэн дүүргэнэ. Тиихэдэ колхозой тракористнар И. Сапожников, П. Ткач, Г. Васильев гэгшэд 2-дохи тракторна бригадын кукурузашан А. Д. Мурзинай ургуулһан ургаса шэрэхэдээ, жолоошодһоо холо гээгдэнэгүй.

— Манай звенодо 111 гектар талмай даалгагдаһан. Га бүриһөө 150 центнерһээ бага бэшэ ургаса абтахаар хүлеэгдэнэ, Хуряажа эхилһээр хоёр хоноод байнабди.

Хюруугай унаадүйдэ үрдихэ һанаатайбди, — гэжэ кукурузашан Алексей Данилович Мурзин хөөрэнэ.

Нэгэдэхи классай тракторист И. Р. Федоров хүсэтэ тракторaa минуташье байлгангүй, кукурузын набша намаа нягталан дарана, эндэхи хүдэлмэриин шанарай хойноһоо һарин хиналта байгуулагданхай. Гурбан хүнһөө бүридэһэн хиналтын постые фермые даагша, коммунист Ч. П. Белоозеров хүтэлбэрилнэ. Трактор, машинанууд нүхэн соо оронгүй, ашаагаа дээрэһээнь буулгана. Тинхэдэнь мөөрдэ байһан шабар шабха силостэй зууралданагүй. Тонно бүхэндэ 10 килограмм мочевинэ оруулагдажа, силос шанаржуулагдана. Ашаатай ерэһэн машина, трактор бүхэн шэгнэгдэжэ, дарагдаһан силос нарин бүридхэлдэ абтана. Тэндэнь халуун эдеэн бэлдэгдэнэ.

Колхозой механизаторнууд, жолоошод 10.000 тонно силос даража абаха түсэбөө ойрын үдэрнүүдтэ дүүргэхээр зоригжонхой. Будүүн, шэмэтэ тэжээл бэлэдхэлгын хажуугаар витамин ехэтэй үбһэнэй гурил гаргадаг «АВМ-04» түхэлэй агрегат хоёр халаанда бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлгэгдэ[нэ] ...шын халаанда ахала[гша] машинист В. И. Федо[ро]... лөөнэй 8 часһаа үдэ[р]... хүрэтэр, хоёрдохи ... машинист М. Е. Ив[ан]... ниин 1—2 час боло[тор]... лана. Тинхэдэ сүүд[ки]... 65 центнер үбһэнэй ... бэлдэгдэнэ, Агрегада... нистнар 3000 цент[нер]... нэй гурил бэлдэхэ ... дүүргэхэ дүтэлөө. ... 21-нэй байдалаар ... 2810 центнертэ хүр[гэ]... гаа һэн. Пунктһаа хо... шэхэнэ 170 гектарт[а] ... үбһэн, 5 гектарта ... волоснец ногоон тари[гдаа]. Тиимэһээ агрегадай ... хүдэлхэ үбһэн бии да...

Колхозой һаали[н] ... һааха, гүрэндэ ху... табан жэлэйнгээ түс[эб] ... тябрь һарада дүүргэ... ригжонхой, Арбада[хи] ... жэлэй түрүүшын жэ... жалтаяа бүри арьбад... та бэхи тэжээлэй ба... хыда үргэн далай... табигдажа байна.

Б. ЖАМБА[Л],
манай ...

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. ... даагша А. Д. Мурз[ин] ... рузаяа хуряажа ... Силос дарагдажа ба[йна]. Авторай ...

КОММУНИСТНУУДАЙ НҮЛӨӨГӨӨР

Харуулан ойлгуулха агитаци ямаршье партийна организациин хүдэлмэриин шухала асуудалнуудай нэгэн болоно. Электрын элшэ хүсэ дамжуулдаг хойто зүгэй коллектив Баргажанай аймагай түрүү предприятинуудай нэгэн мүн. Энэ предприятиин партийна организаци социалис мүрысөө шадабари ехэтэйгээр эмхидхэжэ, хүдэлмэришэдөө КПСС-эй XXV съездые ажалай шэнэ амжалтаар угтаха хэрэгтэ зоригжуулна.

Тус коллектив табан жэлэйнгээ түсэб июнь һарада дүүргэһэн юм. 1975 оной түрүүшын хахад жэлэй туршада энэ коллектив 900 мянган киловатт-час элшэ хүсэ алмаа. Гадна Алла—Улюнхаан участогта ЛЭП-10 лини 30 километр зайда шэнэлэн һэльбэгдээ, БАМ-ай барилгашадта зайн гал үгтөө. Электролининүүдые барилга дээрэ 0,5 процентээр гаргашань доошолуулагдаа. Коллективэй партийна организациин үүсхэлээр воскресинигүүд үнгэргэгдэжэ, кузница болон гагнуури хэдэг байра баригдаа. Мүн тиихэдэ 670 дизельнэ түлишэ алмагдаһан байха юм. Электро-дамжуулгын лини шэнэлхэ, барилгын гаргаша бага болгохо талаар хараалагдаһан хэмжээнүүд коллективэй 1975 ондо абаһан уялганууд соо бэшээтэй юм. КПСС-эй XXV съездые ажалай шэнэ амжалтануудаар угтахын тула абтаһан социалис уялганууд бэелүүлэгдэжэ байна.

Энэ предприятиин партийна организациин бюро (секретариин П. Н. Огнев) эмхидхэлэй болон ниитэ политическэ хүдэлмэри шадамараар табижа, эмхидхэл һайнтайгаар ябуулна. Тиигэжэ коллективэй түсэб ба уялганууд муу бэшээр дүүргэгдэжэ байна. Улаан булан соонь ойлгууламжын бүхы хүдэлмэри үнгэргэгдэдэг. Аймаг дотор электрын элшэ хүсэнэй хаана хүрэтэр дамжуулагдадагые харуулһан карта ханадань үлгөөтэй.

Ажалдаа халирхайгаар хандадаг, элдэб дутагдал элирүүлдэг «Комсомолой прожектор» гэһэн хуудаһан ходо гаргагдажа байдаг. «Табан жэлэй даалгабаринуудые үлүүлэн дүүргэхын түлөө ши юу хээбши?», «Түгэс амжалтануудаар КПСС-эй XXV съездые угтая» гэһэн уряанууд коллективэй гэшүүдтэ сэхэ хандангяар хэгдэнхэй.

Энэ коллективтэ политинформаци бодомжотойгоор, шанар һайнтайгаар понедельник бүхэндэ агитаторнуудай хүсөөр үнгэргэгдэнэ.

Электромонтёрнууд Н. О. Бадмаев ба Г. Я. Орлов гэгшэд үнгэрһэн жэлэй хүдэлмэриин дүнгөөр Алдар Солын 3-дахи шатын орденоор шагнагдаа. Тус коллективтэ коммунис ажалай ударнигууд жэл ерэхэ бүри олошоржо байна.

Д. ГЫРГЕНОВ,
аймагай газетын хүдэлмэрилэгшэ.

Республикын Хүдөө ажахын министерст[во]...

ХИНАЛТАГҮ[Й] БАЙҺАНАЙ ГЭМ[Э]...

һүүлэй жэлнүүдтэ Загарайн аймаг хонидой түл абалгаар республика дотороо гээгдэнги аймагуудай тоодо оронхой. Байгша ондо эндэхи ажахынууд зуун эхэ хонин бүриһөө дунда зэргээр оройдоол 72 хурьга түлжүүлээ. «Гигант» колхоздо, Онохойн совхоздо зуун эхэ хонин бүриһөө оройдоол 56 хурьгад абтаа.

Энэнь республикын дунда зэргын үрэ дүндэшье хүрэнэгүй. Тус аймагай колхоз, совхозуудай хонидойнгоо искусственна үрэжүүлгэдэ хэр зэргэ бэлдэһэн тухайнь республикын Хүдөө ажахын министерствын коллеги дээрэ һаяхан харагдажа үзэгдөө.

Шалгалта хэжэ үзэхэдэ, аймагай «Гигант», XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозуудта, Онохойн совхоздо бүри августын эхеэр отара бүхэндэ эхэ хонид соонь 10—15 хуса табигданхай ябаа. Тэдэнь диилэнхидэ хүсэ шадалаар һула, үүлтэрынь, классынь тодорхойлогдоогүй хусанууд байгаа. Эдэ ажахынуудай нэгэндэньшье искусственна үрэжүүлгын пунктнууд бэлэн болгогдоогүй, эхэ хонидынь һайнаар бэлшээгдэжэ таргалуулагдаагүй байба. Үрэжүүлгэдэ ябаха хусануудынь эхэ хонид соо үдэр, һүнигүй байлтагдажа, тэдэндэ ямаршье нэмэлтэ тэжээл эдюулэгдэнэ, тордогдоногүй гэжэ элирээ. Тиимэһээ тэдэнь хуу туранхай.

Үнгэрхэдөө Онохойн совхоздо ниитын һүрэг соо мүнөө хүрэтэр совхозой хүдэлмэрилэгшэдэй хубиин-ажахынуудай хонид олон ябана. Тэдээн соонь заһагдаагүй, элдэб нарин, нарибтаршье ноохотой жэжэ хурьган хусанууд бии.

Иигэжэ байхадань, хонидые искусственна аргаар үрэжүүлхэ түсэбэй дүүргэгдэхэнь тон хүшэр болоно. Энэ тон шухала хэрэгтэ аймаг дотор анхаралай ёһоор хандуулагдадагүйнь эли болоно.

Аймагай алишье ажахыда хонидой үүлтэр һайжаруулха, ноохонойнь шанар дээшэлүүлхэ, илангаяа эрхим үүлтэрэй хусануудай үрэ хэрэглэжэ, эхэ хонидые имагтал искусственна аргаар үрэжүүлхэ эрилтэ олонхи ажахынуудта тоогдоногүй. Эгээл энээнһээ боложо, байгша ондо аймаг дотор хонин бүриһөө оройдоол 2,6 килограмм ноохон хайшалагдаа. Харин Онохойн совхоздо хонин бүхэнһөө миил 2,5 килограмм ноохон абтаа.

Хонидые искусственна аргаар үрэжүүлхэ хүдэлмэридэ ёһоор бэлдээгүй байһанайнь, эхэ хонид соо хусануудые табижархёод һууһанайнь түлөө Хүдөө ажахын министерствын коллеги Онохойн совхозой ахамад зоотехник К. А. Спиридонов, ахамад ветрач В. Н. Усов гэгшэдтэ шанга зэмэ тохохо гэжэ шиидхээ. Тэрэшэлэн «Гигант» колхозой зоотехник-селекционер Н. И. Лукашевич, XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозой ахамад зоотехник В. С. Антипов гэгшэд шанга донгодолгодо хүртөө.

Искусственна үрэжүүлгэ эмхидхэхэ талаар эндэхи ажахынуудта бии бай... тагдалые дары усад... шухала кампание ... үнгэргэхын тула бү... рэгтэй юумэ хэхэ ёһо... жэ аймагай хүдөө ... үйлэдбэриин управл... чальнигынь П. И. ... уялгалагдаа.

Нэн түрүүн ажах... хонидой тоо толгой ... олошоруулха, үү... һайжаруулха тушаа ... дорхой хэмжээ ябуу... дые зохёожо, хүсэнди... гэхэ гэжэ заагдаһан ... Саашадаа бүхы отар... хусануудые эхэ хони... зүндэнь табижа ... оруулха ябадалые ... хорихо гэһэн эрилт... даа. Искусственна ү... гэдэ хэрэглэгдэхээр ... дэг хусануудые мэнэ... илгажа, һайн харуу... жээлдэ табяад, тор... рэгтэй.

Ажахы бүхэндэ һа... хеэрэлгэтэй, илангая... хогдоһон пунктнуудые ... хэжэ, искусственна ү... гэ хэхэдэ хэрэгтэй б... хала зэмсэг, түхэ... дээр тэдэние дары ... байна гэжэ заагдаа... дотор хонидые иску... аргаар үрэжүүлхэ ху... риин хэр үнгэргэгд... һание наринаар хин... гажа байха болоно, ... гаяа эхэ хонидые ... оруулха хаһа бол... сахигдажа байһани... гаар хинажа, үрэжү... хонидой тооe нари... ридхэжэ абаха гэжэ ...

ОРОДОЙ ТҮРҮҮШЫН РЕВОЛЮЦИИН 70 ЖЭЛЭЙ ОЙДО

БОЛЬШЕВИК ХЭБЛЭЛ АРАДАЙ ТҮРҮҮШЫ[Н] Р[ЕВОЛЮЦИДА]...

Мүнөө жэлдэ бүхы совет арад зон, социалис гүрэнүүдэй ажалшад 1905—1907 онуудта Россида болоһон революциин 70 жэлэй ойе үргэнөөр тэмдэглэжэ байна. Энэ революци хадаа империализмын үе сагай эгээл түрүүшын арадай революци мүн. «1905 оной «генеральна бэлэдхэлгүйгөөр» 1917 оной Октябриин хубисхалай илалта туйлагдахагүй байгаа», — гэжэ В. И. Ленин тэрэнэй бүхэдэлхэйн — түүхэтэ удха шанар тухай бэшээ һэн.

В. И. Ленинэй байгуулһан большевигүүдэй парти ородой түрүүшын революциин хатуу шанга гал дүлэн соо өөһэдынгөө газетэнүүдые хаанта засагһаа нюуса бэшээр гаргажа эхилээ юм. Энэ революциин урда тээ большевигүүд хилын саана ондоо гүрэндэ газетэнүүдээ хэблэжэ гаргаад, Россида нюусаар хүдэлмэришэдэй дунда тараадаг, мүн оронойнгоо олон хото городуудта нюуса листовконуудые гаргадаг байгаа. Харин 1905 оной октябрь һарада бүхы Росси дотор болоһон политическэ стачкын үедэ хаанта хархис засаг унахаяа ойртоод, тон түгшүүритэй хүндэ байдалда ороод байхадаа, арад зондо бага зэргын политическэ эрхэ сүлөө олгохо, тэрэ тоодо нюуса бэшээр хүдэлмэришэдэй газетэнүүдые гаргахые зүбшөөхэ баатай болоо һэн.

Россин хүдэлмэришэн ангиин шуһата тэмсэлээрээ хаанта засагай хорото һабарһаа дайлажа абаһан энэ арга боломжыень большевигүүдэй парти тэрэ дары хэрэглээ. Энээнэй ашаар марксизмын үзэл суртал баримталһан, хүдэлмэришэн ангиин болон бүхы ажалша зоной талые хамгаалһан газетэнүүд олохон городуудта засаг түрэһөө нюуса бэшээр гаргагдажа эхилээ. 1905 оной октябриин 27-до Петербург хотодо «Шэнэ байдал» («Новая жизнь») гэжэ тон түрүүшын нюуса бэшээр үдэр бүри хэблэгдэдэг большевик газетэ гараа бэлэй. Уданшьегүй ноябрь һарын эхеэр хилын саанаһаа В. И. Ленин Петербург ерэжэ, энэ газетын ёһотойл ударидагша, ахамад редакторынь болоо һэн.

«Шэнэ байдалай» номер бүхэндэнь шахуу В. И. Ленинэй статьянууд толилогдодог байгаа. Ноябриин 13-най номерто «Партийна организаци болон партийна литература» гэһэн статья гараа һэн. Тэрээн соогоо большевик хэблэлэй саашадаа хүгжэхэ замыень заабарилжа үгэхэдөө, Ленин иигэжэ бэшээ һэн. «Литературна хэрэг гээшэ эмхитэй, түсэбтэй, нэгэдэмэл социал-демократическа партийна хүдэлмэриин таһаршагүй хубинь болохо ёһотой... Газетэнүүд хадаа элдэб партийна организацинуудай органууд болохо ёһотой. Литераторнууд хадаа заатагүй партийна организацинуудта гэшүүн боложо орохо ёһотой» (ПСС, т. 12, стр. 101).

Ленин багшын энэ заабари хадаа ородой түрүүшын революциин үедэ, мүн удаадахи болон мүнөөшье сагта партийна хэблэлэй бэхижэн хүгжэхэ, үүргынь саг үргэлжэ дээшэлхэ хэрэгтэнь тон ехэ нүлөө үзүүлһэн, үзүүлжэшье байна гээшэ.

1905 оной декабрь соо Москвада болоһон зэбсэгтэ буһалгаанай урда тээхэнэ Шэтэ хотодо В. И. Ленинэй шабинар большевигүүд И. В. Бабушкин, В. К. Курнатовский гэгшэд «Забайкальский рабочий» газетые эмхидхэһэн байгаа. Энэ газетэ хадаа РСДРП-гэй Шэтын комитедэй орган байһан юм. 1905 оной декабриин 7-һоо 1906 оной мартын 22 хүрэтэр гараа. Энэ үе соо орой хамта 8 номер найманһаа арбан мянга хүрэтэр хэһэг тиражтайгаар гараһан байгаа.

«Забайкальский рабочий» газетэ хадаа үргэн ниитэ хүдэлмэришэдтэ зорюулагдаһан партийна, дайшалхы газетэ байһан юм. Большевигүүдэй партиин программа болон тактикые, революциин үедэ хүдэлмэришэн ангиин бэелүүлхэ ударидахы үүргэ, хүдэлмэришэд таряашад хоёрой холбоо барисаае бэхижүүлхэ тухай Ленинэй үзэл һургаалые газетэ үргэн ниитэ арад зондо эли тодоор ойлгуулжа үгэдэг байгаа. «Мүнөө боложо байгаа революциие пролетариат толгойлон ударидажа, хаанта засаг унагаажа, демократическа республика байгуулхын түлөө тэмсэнэ, — гэжэ газетэ түрүүшынгээ номерто бэшээ һэн, — демократическа республика гээшэмнай социалис революциин түлөө тэмсэлэй тон шухала нүхэсэл болоно».

Тэрэнэй хоёрдохи номерой түрүү бэшэг болгон В. И. Ленинэй «Үхэжэ байһан хаан шэрээ, арадай хубисхалта засагай шэнэ органууд» гэһэн статья «Шэнэ байдал» газетэһээ толилогдоһон байна. Энэ ушар хадаа большевигүүдэй партиин түб органой үүргэ бодото дээрээ дүүргэжэ байһан «Шэнэ байдал» газетые Шэтын большевигүүдэй саг соогоо абажа, революциин ударидагшын шухала заабаринуудые бэелүүлжэ байһыень гэршэлнэ бшуу.

Шэтэ, Дээдэ-Үдэ болон Эрхүү хотонуудай түмэр замай депонуудта, станцинуудта ажалладаг хүдэлмэришэдэй хаанта засагта эсэргүүсэн, өөһэдынгөө эрхэ сүлөөгэй түлөө хэжэ байһан тэмсэлые «Забайкальский рабочий» газетэ үргэнөөр харуулдаг байгаа. Декабриин 3-да Дээдэ-Үдэ (Улаан-Үдэ) хотодо болоһон демонстрацида 2 мянгаад хүнүүд хабаадажа, «Демократическа республика мандаг» гэһэн лозунгтой улаан туг баряад, революционно дуунуудые дуулалдан гудамжаар ябаа гэжэ газетэ өөрынгөө гурбадахи номерто бэшэһэн байна. Удаадахи номертонь түмэр замай Хёлго станциин хүдэлмэришэд өөһэдынгөө мэдэлээр 8 часай ажалай үдэр тогтоогоо, Могзон дээрэ Шэтэһээ ерэһэн социал-демократуд хүдэлмэришэдэй дунда суглаа үнгэргэжэ, шухала политическэ асуудалнуудые зүбшэн хэлсээ гэһэн болон бусад тобшохон мэдээсэлнүүд толилогдонхой.

1906 оной январиин эхеэр Забайкальска түмэр замай хүдэлмэришэдэй профсоюзай түрүүшын съезд Шэтэ хотодо болоо һэн. «Забайкальский рабочий» газетын редактор В. К. Курнатовскиин элидхэл шагнаад, «Партийна литература тухай» гэһэн шиидхэбэри соогоо түмэр замшадай профсоюз хадаа хүдэлмэришэн ангиин тэмсэлые тон зүбөөр харуулдаг энэ газетые ажалшадай дунда тараахадань бүхы хүсөөрөө туһалха, тэрээндэ мүнгэн туһаламжа хүргэхэ гэжэ тус съезд бэшэһэн байна.

Газетын табадахи номертонь түмэр замшадай профсоюзай Дээдэ-Үдын таһагай хүдэлмэри тухай һонирхолтой бэшэгүүд бии. Тэрээн соонь Дээдэ-Үдын депогой гурбан хүдэлмэришэд Шэтэдэ болоһон профсоюзай съездэ хабаадалсаа, 202 хүдэлмэришэд профсоюзай гэшүүд болонхой, түмэр замай станцида хүдэлмэришэдэй библиотекэ эмхидхэгдэнхэй гэһэн тобшо һонинууд бэшээтэй.

«Забайкальский рабочий» газетын һүүлшын гурбан номерынь революциин дарагдажа байха үедэ, 1906 оной февраль—март соо тон нюусаар гараһан байна. Революцида хабаадаһан хүдэлмэришэд болон солдадуудые хайра гамгүйгөөр хэһээхын тула Байгалай зүүн зүг руу шуһата генералнууд Меллер-Закомельскиин, Ренненкампфын экспедицинүүдые хаанта засаг эльгээһэн байгаа. Февралиин 12-то үдэрэй 4 часта Дээдэ-Үдэдэ түрмэ госпиталь хоёрой хоорондо Ренненкампфын захиралтаар түмэр замай түлеэнэй складые даагша Гольдсобель, токарь Гордеев, машинист Шульц, ревизорой туһалагша Медведников, ... Милютинский гэгша[д] ... зоной хараһаар бай[за]... дэжэ саазалуулагдаа ... мэдээсэлые газетэ ... һэн. Мүн «Мысовая» ... дээрэ 6 хүн буудуул... лаа, тэдэнэй гурбан... леграфистнууд, 2-ын... мэришэд гэжэ газ[етын] ... ралиин 12-то бэшээ ... хадаа большевигүү[дэй] ... тиин мэдээжэ ажал... ша Иван Васильевич ... киниие табан нүхэдтэй... тэһээ хоёр вагон бу... Эрхүүгэй хүдэлмэ[ри]... абаашажа ябахада... лер-Закомельскиин от... хид Мысовая станци... барижа, буудажа ала... хайнь бэшэһэн байна... жэ большевигүүдэй ... революцида хабаад... хаанта засагай гам... гүйгөөр хюдаһыень ... лэн харуулдаг байгаа.

1906 оной намар ... Үдын социал-демокра[т]... организаци нюуса ... өөһэдынгөө газет[э] ... гаргаха аргатай бо... Зүгөөр эдэ газет... большевигүүдэй парт[и]... баатай гэжэ засаг түр...

ДЭЛХЭЙН ХОЁРДОХИ ДАЙНАЙ ЭСЭС

Милитарис Японой бэеэ тушааһан тухай актда 30 жэлэй урда тээ, 1945 оной сентябрийн 2-то, гар табигдаа һэн. Хэблэлэй шэнэ һониной агентствын корреспондент Степан ФЕДОСЕЕВ Советскэ Союзай Маршал Александр Михайлович ВАСИЛЕВСКИТЭЙ уулзажа, милитарис Японие яажа илаһан тухайдаа хөөрэжэ үгэхыень тэрэнние гуйһан байна.

АСУУДАЛ: Фашис Германиин һамна бута сохигдоһоной һүүлээр хоёр һарын үнгэрхэдэ, Алас-Дурна зүгтэхи совет сэрэгүүдэй ахамад командалагша боложо, Шэтэ хото ерэһэн байгаат. Энэ томилолго Танда гэнтын ушар болоо һэн гү?

ХАРЮУ: Хүлеэгдээгүй байгаа гээд хэлэжэ болохогүй. Зүүн Пруссидахи байдал тушаа Верховно ахамад командалагшада 1945 оной февраль һарын тэн үеэр элидхээ һэм. Зүүн Пруссидахи сэрэгэй ябуулгануудые дары түргөөр түгэсхэхэ шухала гэжэ И. В. Сталин хэлэһэн юм. Энэнь Алас-Дурна зүг худар эльгээхын тула сэрэгэй частьнуудые сүлөөлхэ байгаа бшуу. Энээнэй тула хоёр-гурбан эрхим һайн армиие хараадаа абажа байхые зүбшэл үгөөд, Европодо дайнай дүүрэхэдэнь. Алас-Дурна зүгтэхи сэрэгэй ябуулгануудые хүтэлбэрилхын тула тиишэ эльгээгдэжэ болохош гэжэ намда хэлээ һэн.

АСУУДАЛ: Алас-Дурна зүгэй кампанида бэлэдхэл хэзээ эхилээ һэм бэ?

ХАРЮУ: Манай сэрэгүүдые Амар мүрэн шадараар, мүн Приморидо гулидхан сутлуулха тухай түрүүшын хараалажа үшөө 1944 оной намар Генштаб хээ һэн. Хэды шэнээн материальна нөөсын хэрэгтэй байһаниинь тиихэдэ элирхэйлэгдэһэн байгаа. Японтой хэһэн дайнда туһаламжа үзүүлхэ байһан тухайдаа совет делегаци агууехэ гурбан гүрэнэй толгойлогшонорой 1943 оной декабрь һарада Тегеранда уулзаха үеэр союзнигуудтаа зүбшөөлөө үгэһэн юм. Гэбэшье Ялтада үнгэргэгдэһэн конференци хүрэтэр Алас-Дурна зүгтэхи кампаниин түсэбые тодорхой дэлгэрэнгыгээр таһалагүй байгаа.

«Алас-Дурна зүгэй асуудалнуудаар агууехэ гурбан гүрэнэй хэлсээндэ» Ялтада болоһон конференци дээрэ (1945 оной февраль һарада) гар табигдаба. Германиин бусниггдажа, бэеэ тушааһанай һүүлээр хоёр-гурба һарын үнгэрхэдэ, Советскэ Союз Японд дайгаар орохо юм гэжэ тэрээн соо хэлэгдэһэн байгаа. Дурна зүгтэхи сэрэгэй ябуулгануудта бэлэдхэл эдэбхитэйгээр хэгдэжэ эхилбэ. Энэ ябуулгын түсэб наринаар табигдажа захалһан байгаа. Алас-Дурна зүгтэ байһан сэрэгшэдэй сэрэгэй техникэ ба зэбсэг хэрэгсэлнүүд март—апрель һарануудта шэнэдхэгдэһэн юм. Алас-Дурна зүгэй сагай уларилда эллирхүү эрхэ байдалда сэрэгэй ябуулгануудай дүй дүршэлтэй болоһон нэгэдэлнүүдые, соединенинүүдые баруун тээһээ зүүлжэнь эльгээжэ эхилхэ. шухала гэжэ Ставка апрель һарын һүүлбагта эсэслэн баталаа һэн. Май—июль һарануудта ехэ бүлэг совет сэрэгүүд баруун тээһээ зүүлжэнь эльгээгдэһэн юм.

АСУУДАЛ: Юундэ Советскэ Союз Японтой дайлалдаха баатай болоһон байгааб?

ХАРЮУ: Алас-Дурна зүгтэ дайнай гал дүлэнэй соробхилжо байхадань, Советскэ Союз энээнэй хажуу талада үлэжэ шадахагүй байгаа. Фашис Германи бэеэ тушааба. Тэрэнэй союзник — Япон гитлеровскэ коалицида эсэргүү оронуудтай дайгаа үргэлжэлүүлһээр лэ байба. Тэрэ Манжуурые, Хитадай бусад провинцинуудые, Корейе, мүн Азиин газар нютагуудые булимтаран эзэмдээд байһан юм.

Союзник байһан уялгаяа дүүргэхэ гээшэ нэрэ хүндын хэрэг болоно гэжэ Советскэ Союз хододоо тоолодог бэлэй.

Нүгөө талаһаань харахада, олон арбаад жэлэй турша соо, илангаяа Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай жэлнүүдтэ Япон СССР-тэ зүрюу харша политика бэелүүлһэн байна. Тиихэдэнь Алас-Дурна зүгэйнгөө хилые аюулгүй байлгахын тула Советскэ Союз шиидхэхы хэмжээнүүдые абаха баатай болоо һэн.

Японтой дайлалдахадаа, дарлалта мүлжэлгэһөө Азиин арадуудые сүлөөлхэ гэһэн интернациональна уялгаяа манай орон дүүргэһэн байгаа.

АСУУДАЛ: СССР-тэ фашис Германиин добтолһоной һүүлээр Алас-Дурна зүг руу Японой добтолхо аюул тохёолдожо байгаа гээшэ гү? Ушарынь юуб гэхэдэ, бэе бэедээ добтолхогүй гэһэн совет-япон хэлсээн хүсэндөө байгаагүй юм аал?

ХАРЮУ: Энээнии Японой правительство балай тоошоодоггүй байгаа. Тэрээндэ гар табигдаһанай һүүлхэнээр гадаадын хэрэгүүдэй министр Мацуока Германида иимэ найдуулга хээ һэн: «Хэрбээ Германиин ба Советскэ Союзай хоорондо хёмороо зүришэлдөөнэй гараа һаань, бэе бэедээ добтолхогүй тухай ямаршье хэлсээн эндэ туһалхагүй байна». СССР-тэ фашис Германиин добтолһоной һүүлээр гурбадахи үдэртэнь Мацуока бүри сэхээр мэдэрһэн байна.

Германи илаха байха гэжэ этигэһэн Японой правительство манай Алас-Дурна зүгтэхи хилэ шадар сэрэг дай эхилхые эдэбхитэйгээр бэлдээ һэн. СССР-эй ба МНР-эй хилэнүүд шадар Хитадта байрлаһан Квантунска арми 1941 оной зун хүсэеэ хоёр дахин үргэдхөө бэлэй. Номгон далай дээрэ американецуудтай дайлалдаха үедөөшье Японой командовани танкнуудайнгаа гурбанай хоёр хубиие, артиллериингээ хахадыень, эрхим һайн дивизинүүдээ Квантунска армида барижа байһан юм. СССР-тэ, МНР-тэ эсэргүүгээр бактериологическа зэбсэг хэрэгсэлнүүдые үргэнөөр хэрэглэхые бэлдэһэн бактеорологическа тусхай институт («Манжуурай 731-дэхи отряд») энэ армиин дэргэдэ байһан түүхэтэй.

Японой засагаархид хилэ шадар хёмороо зүридэлдөөнүүдые таһалгаряагүй үүдхэжэ, Советскэ Союзай байдалые хүшэр бэрхэшээлтэй болгодог һэн.

Имэ ушарһаа хоёр фронт дээгүүр байлдаа хэхэ гэһэн аюул СССР-тэ тохёолдоһон байна. Тиимэһээ бидэ Алас-Дурна зүгтэ 40 дивизиеэ барижа байха баатай болоо һэмди. Немец-фашис булимтарагшадтай тэмсэлдэ эдэ дивизинүүдэй шухала удха шанартай байһаниинь элитэ юм ааб даа. Манай орондо эсэргүү дай Япон юундэ эхилээгүйб гэхэдэ, Алас-Дурна зүгэй хилэ дээрэ манай ехэ хүсэн байгаа. Тиихэдэ Москва болон Сталинград шадар Улаан Армиин туйлаһан толотомо, гайхамшаг ехэ илалтанууд энээндэ ехээр нүлөөлөө һэн. Эдэ бүгэдэ гансал Берлинэй бэшэ, харин Токиогой түсэбүүдые буруу һүргэһэн байха юм.

Имэ байдалда бэе бэедээ добтолхогүй тухай Японой ба СССР-эй хоорондын хэлсээнэй ямаршье удхагүй болоходонь, тэрэниие болюулһан тухайдаа Совет правительство 1945 оной апрелиин 5-да мэдүүлээ һэн.

АСУУДАЛ: Алас-Дурна зүгтэхи дайнда оролсохо тухай Советскэ Союзые гуйһанай союзнигуудта үлүү байгаа гэжэ буржуазна литература соо, илангаяа США-да баталдаг. Японие өөһэдөө һамна бута сохихо аргатай байгаабди гэжэ эдэнэр мэдүүлнэ. Энээн тушаа юун гэжэ һанаха байнабта?

ХАРЮУ: США-гай, Англиин, Хитадай 1945 оной июлиин 26-да тэрээндэ дурадхаһан, бэеэ тушааха тухай Потсдамай дурадхалые Японой буруушааһаниинь дэмы бэшэ. «Энээние бидэ тооногүйбди, — гэжэ Японой премьер-министр Судзуки мэдүүлээ һэн. — Дайгаа амжалтатайгаар дүүргэхын тула эсэшэ сусашагүйгөөр урагшаа дабшаха байнабди». Имэ шиидхэбэри абахадаа, эдэнэр ямар юумэндэ түшэглэһэн байгааб? Нэн түрүүн хуурай газарай хүсэн түгэс армидаа, сэрэгэй хүсэтэ промышленностьдаа түшэглэһэн байна. 1945 оной зун Японой зэбсэгтэ хүсэнүүдтэ 7 миллионһоо үлүү хүн тоологдожо байһан түүхэтэй. 10 мянга гаран самолет, сэрэгэй 500 шахуу корабль бии һэн.

Японой хуурай газарай сэрэгүүдые һамна бута сохижол, Номгон далай дээрэхи дайн байлдаае түгэсхэхэ байнабди гэжэ США-гай, Англиин правительстванууд һайн мэдэдэг һэн. Хэрбээ Советскэ Союзай эсэргүүсэн бодоогүй һаань, Японой аралнуудта добтолхын тула 7 миллион хүнһөө бүридэһэн арми хэрэгтэй гэжэ эдэнэр ойлгожо байгаа бшуу. Американ командованиин тоолон гаргаһанай ёһоор, нэгэ миллион сэрэгшэдынь хохидолдо орохо ёһотой һэн. Тиихэдэнь дайн байлдаан үшөө 1,5 жэлһээ доошо бэшэ саг соо үргэлжэлхэ ёһотой байгаа.

Милитарис Японд эсэргүүгээр Советскэ Союзай оролго дэлхэйн хоёрдохи дайнай дүүрэлгые түргэдхэлгэдэ шиидхэхы үүргэ дүүргэхэ ёһотой һэн.

АСУУДАЛ: США-гай атомна бомбонуудые Японд хаяһан ушарыень ямараар сэгнэхэ байнабта?

ХАРЮУ: Японой амгалан тайбан хото городуудта атомна бомбонуудые хаяһанай хэрэггүй байгаа. Алас-Дурна зүгтэ болоһон дайнда Советскэ Союзай оролго Японие бэеэ тушаахыень баадхаа һэн гү?

Японд атомна бомбо хаялга Холбоото Штадуудта дэлхэйн хоёрдохи дайнай эсэстэхи сэрэгэй ябуулга болоо бэшэ, харин «хүйтэн дайнда» түрүүшын алхам болоһон байна. Бүхы дэлхэйе, нэн түрүүн СССР-ые атомна хүсөөрөө айлган һүрдөөхэ гэһэн зорилго эдэнэр урдаа табиһан юм.

АСУУДАЛ: Квантунска армиие һамна бута сохижо, Урда Сахалиниие, Курильска аралнуудые, Зүүн-Хойто Хитадые, Хойто Корейе япон булимтарагшадһаа сүлөөлхэ гэһэн зорилго Алас-Дурна зүгтэхи совет сэрэгшэд урдаа табяа һааб даа. Энэ ябуулга ямар шэнжэтэй байгаа гээшэб?

ХАРЮУ: Квантунска армиин гол хүсэнүүдые хүреэлжэ, эдэниие бүлэг бүлэг болгожо таһа сохёод, удаань пленд абаха гэхэ гү, али үгы хэхээр шиидхэгдээ һэн.

Эндэ миллион шахуу сэрэгшэд хүреэлэлгэдэ абтаха ёһотой байгаа. 4 мянга гаран километр үргэн ехэ фронт дээгүүр совет сэрэгшэд 500—800 километртэ гүнзэгыр эн орохо байгаа бшуу. Нэгэ нэгэнһээ 1500 километр холо байһан сэрэгшэд хоёр ондоо шэглэлтэйгээр сохилто хэхэ ёһотой байгаа.

Энэ стратегическэ зорилго бэелүүлхын тула гурбан фронт бии болгогдоо. Номгон далайн флот, Амарай сэрэгэй флотили энээндэ хабаадуулагдахаар шиидхэгдэбэ. Монголой Арадай-революционно арми Совет Армиин сэрэгшэдтэй хамта Япон милитаристнуудта эсэргүү тэмсэлдэ хабаадалсаа һэн. Тэрэ манай Забайкалиин фронтын бүридэлдэ орожо дайлалдаһан юм. Эдэнэр 80 мянган хүнһөө бүридэһэн байгаа.

АСУУДАЛ: Совет сэрэгүүдэй дайшалхы ябуулганууд тухай хөөрэжэ үгыт.

ХАРЮУ: Августын 9-нэй эртэ үглөөгүүр совет сэрэгшэдэй эхилһэн добтолго айхабтар хүшэр бэрхэшээлтэй сагай уларилда үнгэрһэн байна. Ууха уһаншье олдохогүй. Дайсан шанга эсэргүүсэлтэ хээ. Тиигээшье һаань, манай сэрэгшэд урдаа табиһан зорилгонуудаа амжалтатайгаар дүүргээ бэлэй. Дайнай найман үдэр соо Квантунска армиин гол хүсэн болохо 300 мянга шахуу сэрэгшэд һамна бута сохигдожо, үрин тарин үлдэгдэһэн байгаа. Сэрэгшэдэйнь зарим хуби хүреэлэгдээ һэн.

Гэбэшье японтон хара һанаатайгаар, үсэд нэтэрүүгээр эсэргүүсэлтэ хэбэ. Квантунска армиин илагдаха байһанай элирхэдэ, бэеэ тушаалгын бүхы гуримуудые бэелүүлхээр бэлэн байһан тухайдаа тэрэнэй ахамад командалагша генерал Отодзо Ямада маанадта мэдүүлһэн юм.

Квантунска армиин штабай начальник генерал-лейтенант Хипосабуро Хата августын 18-да Алас-Дурнын 1-дэхи фронтын командна пунктда асарагдаа һэн. Харбиндахи Японой консул Миякава тэрэниие үдэшэжэ ябаа. Квантунска армиин сэрэгүүд бэеэ тушааха ёһотой гэһэн эрилтэ энэ фронтын командалагша Советскэ Союзай Маршал К. Мерецков бидэ хоёр Хатын урда табяа һэмди. Энэ эрилтыемнай үгэ дуугүйгөөр хүлеэн абаба.

24 үдэр соо Совет Арми Японой бэхилэлгэнүүдые һамна бута сохижо, нэгэ миллион шахуу хүнтэй Квантунска армиие үгы хэһэн байгаа. Японтон 700 мянга шахуу солдадаа, офицерээ алдаа бэлэй. Эдэнэй 84 мянганиинь алуулһан, 594 мянганиинь плендэ абтаһан байгаа. Америкэ ба Хитадта эсэргүү дайн байлдаануудые хэхэ үедөө Япон хэзээдэшье иимэ ехэ гээгдэлдэ, гарза хохидолдо ороогүй байһан юм.

АСУУДАЛ: Милитарис Японие һамна бута сохиһон Илалтын удха шанар тухай юу хэлэхэ байнабта?

ХАРЮУ: Энээнтэй дашарамдуулан, иигэжэ тэмдэглэхэ дуран хүрэнэ:

Нэгэдэхеэр, Квантунска армиие совет сэрэгшэдэй һамна бута сохилго дэлхэйн хоёрдохи дайнай эсэсые улам дүтэлүүлээ. Хитадта, Хойто Корейдэ, Вьетнамда арадай революцинуудай илаха, Ази түбидэ колониализмын һандаран һалаха таарамжатай байдал тогтоогдоо һэн.

Хоёрдохеёр, СССР-эй ба Японой хоорондо хүршэ ёһоной харилсаа тогтоолгодо тойбо татадаг юумэн Японой милитаризмын булигдалгаһаа үгы хэгдэһэн байна.

Гурбадахяар, фашизмда эсэргүү коалициин гүрэнүүдэй илалтаар, эрхэ сүлөөдэ дуратай арадуудай илалтаар дэлхэйн хоёрдохи дайн дүүрээ һэн. Энээндэ Советскэ Союз шиидхэхы үүргэ дүүргээ.

(АПН).

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Советскэ Союзай маршалнууд: К. А. Мерецков, Р. Я. Малиновский, А. М. Василевский, Дайрэндэхи аэродром дээрэ. (1945 оной август).

СИБИРИИН СЭРЭГШЭДЭЙ НЭГЭН

Хүнэй наһан соо хэзээдэ мартагдашагүй, он жэлнүүдэй ошобошье, зүрхэ сэдьхэл соо ходол һанагдажа байдаг юумэн бии.

Тэрэ гэһээр гушаад жэл үнгэрөө. Хүрин тахал гэдэг фашизмые манай совет арадай үй бута сохиһонһоо хойшо үнгэрһэн 30 жэлэй ойе бүхы дэлхэйн түрүү хүн түрэлтэн энэ жэлдэ тэмдэглээ. Мүн Японой хархис милитаризмые илажа, Алас-Дурна зүгтэ амгалан байдал тогтооһонһоо хойшо баһал 30 жэл болобо.

Аюулта дайнда ами бэеэ хайрлангүй, мүнөөнэй жаргалта байдалай, манай эрхэ сүлөөгэй түлөө гал дүлэн соогуур ябажа гараһан хүнүүдэй баатаршалга, арюун нангин хэрэгүүд мартагдаха аал? Хэзээдэшье мартагдахагүй. Хэнииешье, юушье мартаха ёһогүйбди.

Тэрэ 1941 оной ольбон хүйтэн намарай үдэрнүүдые Ананий Иннокентьевич элихэнээр һанажа ябадаг. Шунахайрһан фашистнууд манай сэрэгшэдэй хэды шанга сохилтодо орожо, тон ехэ гээлтэдэ оробошье, Эхэ оронойнмай ниислэл Москва хото тээшэ галзуурһандал дугташажа байба. Шуһата байлдаанай үдэр һүнигүй үргэлжэлжэ, дайсадай сэрэг, техникын яар-ябтаараа бута сохигдожо, хото, тосхонуудай гал дүлөөр соробхилон байһан үе.

Калуга хотын дэргэдэ тэрэ үедэ генерал-лейтенант ябаһан К. К. Рокоссовскиин командалдаг 16-дахи армиин Сибириин сэрэгшэдһээ бүридэһэн дивизи дайсадай хэдэн добтололгые гэдэргэнь сохибо. Ананий Иннокентьевич Башухаевай командалжа байһан 122 миллиметрэй ухэр буунуудай батарей 3 час соо таһалгаряагүй добтолһон дайсадай урдаһаа буудаба. Утаа уняар, дариин эхиюун үнэр, шэхэ дүлиирмэ абяан. Батарейн сэрэгшэдэй нюур хаб хара, гансал нюдэнүүдэй, шүдэнүүдэйнь сагаан сайбалзана.

Фашистнууд хэды олоороо алуулбашье, урагшаа тэгүүлжэл байна. Тойроод юунэйшье боложо байһаниие мэдэхын аргагүй, хэлхеэ холбоон хуу таһаршанхай... Үхэр буунуудаараа буудаха һомониинь дууһаба. Дайсад бүри дүтэ орожо ерэнхэй, тэдэнэй хахир муухай хоолойгоор хашхаралдахань дуулдана. Удаан бодохо саг үгы. «Батарейнхин. Эхэ оронойнгоо түлөө урагшаа!» гэжэ командир Башухаев хашхараад, нүхэдөө дахуулан урагшаа харайба. Зариман һомогүй жадатай буу баринхай, нүгөөдүүлынь автомадтай, баһа миил хурса эритэй сапёрно багахан хүрзэ зэмсэгтэйшье хүнүүд бии. Хоёр талаһаа аймшагтай шанга гар тулалдаан болобо.

—Зубиһагар ногообтор хубсаһатай, хабтагар түмэр малгайтай хүниие урдаа харахадаа, сапёрно хүрзын хурса эреэр лэ бүхы шадалаараа буулгаһанһаа бэшэ мэдэхэ юумэн байхагүй. Энэ тулалдаан хэды саг соо үргэлжэлөө юм, бү мэдэе. Һүүлдэ манай батарей гансахан эндэ рота үлүүтэй фашистнарые һүнөөһэн байгаа. Тоолоод үзыт даа. Рото соо 100 гаран хүн байдаг. Батарей 4 үхэр буутай, 50 хүнһөө бүридэдэг. Тиихэдээ манайхинай ямар эрэлхэг зоригтойгоор тулалдаһаниинь эли болоно. Манайшье батарейн сэрэгшэдэй хахадынь шахуу баатарай үхэлөөр унаа. Һүрөөтэйл саг һэн даа. Тэрэ дайн хүн зондо хэды ехэ гай гасалан, гашуудал зоболон үзүүлээб даа. Тоолошогүй, — гэжэ Ананий Иннокентьевич мүнөө хэлэжэ һуудаг.

Нүхэр Башухаевай командалһан батарейн сэрэгшэд фашистнарые Москва шадар үй бута сохихо, мүн Малоярославль, Калуга, Козель хотонуудые сүлөөлхэ байлдаануудта хабаадалсаа. Брянскын ой шадар болоһон нэгэ шанга тулалдаанай үедэ тэрэ өөрөө хүндөөр шархатаад, ара руу госпитальдо эльгээгдээ һэн.

Удаань эдэгээд, дахин фронт ошохо гэхэдэнь, командовани тэрэниие артиллеристнүүдые бэлдэхэ һургуулида командираар эльгээгээ. Эндэ шалгалта болоходонь, Ананий Иннокентьевичэй артбатарейнхид мэргэн буудалгаараа ходол шалгардаг бэлэй. Тэрэнэйнгээ түлөө Забайкальска сэрэгэй округой командованиин зүгһөө хэдэн удаа магтаалда хүртөө.

Ананий хүбүүн бүри багаһаа хурса, илангаяа нарин тоо бодолгын талаар үетэнһөө илгардаг байгаа. Тиимэһээ тэрэ буудалган дээрэ батарейн урда табигдаһан зорилго шиидхэхэдээ, түрүүн тон түргэнөөр математическа талаһаань тоолоjo гаргадаг, зүб шиидхэбэри абажа шададаг байгаа ха юм.

1945 оной намар япон милитаристнуудые бута сохихо байлдаанда тэрэнэй һургаһан сэрэгшэд онсо шалгараа. Ананий Иннокентьевич өөрөө богонихон болзор соо япон хэлэ шудалаад, командованиин шухала даабари дүүргэһэн байна.

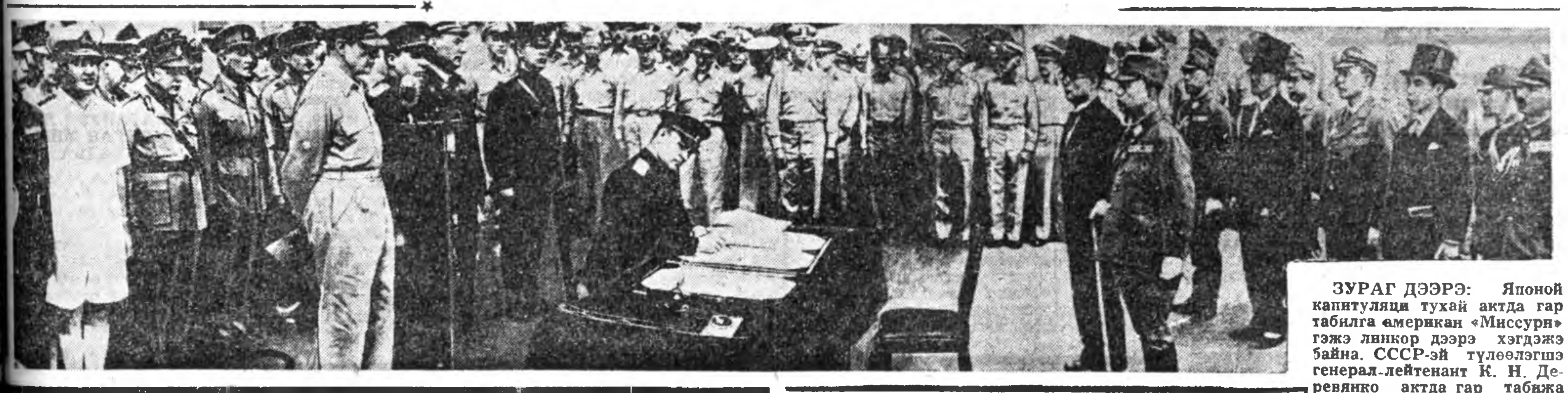
Дайнай ветеран, отставкада гараһан подполковник А. И. Башухаевай үбсүүндэ Дайшалхы Улаан Тугай, Улаан Одоной орденууд, олон тоото медальнууд ялардаг.

Мүнөө тэрэ республикын хото, хүдөөгэй зоной дунда элдэб асуудалнуудаар лекци уншажа, хүнүүдтэ һайн һайхан мэдэрэл ойлгуулжа үгэхые оролдодог. Манай партиин амгалан байдалай түлөө хэды ехээр оролдожо байдаг политикые тэрэ зондо гүнзэгыгөөр ойлгуулдаг юм.

М. НАМЖИЛОВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: А. И. Башухаев.

Улаан-Үдэ хото.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Японой капитуляци тухай актда гар табилга американ «Миссури» гэжэ линкор дээрэ хэгдэжэ байна. СССР-эй түлөөлэгшэ генерал-лейтенант К. Н. Деревянко актда гар табижа байна. Микрофоной дэргэдэ — Япондохи союзна эзэмдэлгын сэрэгүүдэй верховно командалагша Д. Макартур. (СССР-эй кинофотодокументнүүдэй гүрэнэй түбэй архив).

ТАСС-ай фотохронико.

...ЫН РЕВОЛЮЦИИН ҮЕДЭ...

...үгэйн тула юрын лэ ... политическэ болон литературна газетэнүүд гэһэн ...тайгаар гаргадаг бэ... Тиигэбэшье һаань, по... болон жандармери эдэ ...тэнүүдыень хашажа мүр... хэблэхынь хоридог бай... Тиимэ дээрэһээнь боль...гүүд газетэнүүдэйнгээ ...ые һэлгэдэг һэн. Октябриин 4-һөө 22 болотор «Прибайкалье», октябриин 29- ... ноябриин 12 хүрэтэр «Байкальская струя», удаань ...брийн 19-һөө декабриин болотор «Забайкалец» гэ... газетэнүүдые тэдэнэр ...аашан С. Нодельманай «Прогресс» гэжэ типографи... хэблэжэ гаргаа. Эдэ гурбан газетэнүүд үнишье га...гүй һаа, хоёр һарын турша хамта дээрэ 32 номер, ... тоодо «Прибайкалье» — «Байкальская струя» — «Забайкалец» — 16 номер хэблэгдэһэн байгаа.

Эдэ социал-демократическэ газетэнүүдэй ёһото ре...оронь 1903 ондо большевигүүдэй партиин гэшүүн ...н Борис Захарович Шумяцкий байһан юм. Тэрэ ... 1905 ондо «Красноярский рабочий» гэжэ большевистскэ газетые эмхидхэлсэжэ, партийна газетэ гаргалгын талаар дүршэл ехэтэй, мэдээжэ болоһон бэлигтэй публицист байгаа. Борис Шумяцкий 1906 оной намар өөрынгөө түрэһэн Дээдэ-Үдэ хото ерэмсээрээ, социал-демократическа организациин газетэ эмхидхэлгэдэ эдэбхитэйгээр хабаадажа, редакторынь болоһон байна.

«Прибайкалье», «Байкальская струя» болон «Забайкалец» газетэнүүд хүдэлмэришэдые хаанта засаг түрые унагаахын түлөө тэмсэлдэ эдэбхитэйгээр хабаадуулха хэрэгтэ ехэхэн үүргэ дүүргэһэн байна. Үргэн ниитэ хүдэлмэришэд, солдадууд болон таряашадта зорюулан эли тодорхойгоор бэшэһэн материалнууд «Партиин ажабайдалһаа», «Корреспонденцинүүд», «Россин һонин», «Сибириин һонин», «Нютагай һонин», «Телеграмманууд» гэһэн гаршагтайгаар толилогдодог байгаа юм.

Ородой түрүүшын революциин үедэ Дээдэ-Үдын большевигүүдэй хэблэдэг газетэнүүдэй «Партиин ажабайдалһаа» гэһэн гаршагтань социал-демократическа организацинуудай революционно ажал ябуулга, РСДРП-гэй V съездэдэ бэлэдхэл тухай олон бэшэгүүд толилогдоо.

«Прибайкалье», «Байкальская струя» болон «Забайкалец» газетэнүүд оройдоол хоёр һарын туршада нюуса бэшээр гараха зуураа большевигүүдэй партиин тактическа лозунгнуудые арад зондо ойлгуулжа үгэдэг, орон соогоо боложо, байһан революционно тэмсэлые үнэн зүбөөр харуулдаг дайшалхы органууд байһан юм.

1905—1907 онуудай революциин үедэ Россин гансахан томо түб бэшэ, харин холыншье городуудта большевигүүдэй газетэнүүд болон листовконууд олоор гараһан байна. Энэ большевистскэ хэблэлэй баян дүй дүршэл Октябриин социалис революциин үедэ үргэнөөр хэрэглэгдээ юм.

Б. ДОНДОКОВ,
Зүүн-Сибириин технологическа институдай КПСС-эй түүхын кафедрын доцент, түүхын эрдэмэй кандидат.

ГУШАН ЖЭЛЭЙ ОЙДО ЗОРЮУЛАГДАНА...

Империалис Японие дараһаар 30 жэлэй ой мүнөө гүйсэбэ. Совет сэрэгшэдэй баатаршалга, тэдэнэрэй шэн зориг тухай материалнууд газетэ, журналнуудта толилогдоно, радио, телевиденеэр дамжуулагдана. Мүн энэ ойдо зорюулагдажа, һургуули, музей, библиотекэ, клуб, соёлой ордонуудта тусхай выставкэ, витринэнүүд эмхидхэгдэнэ.

Империалис Японие дараһаар 30 жэлэй ойдо зорюулагдаһан выставкэ манай республикын хизаар ороноо шэнжэлгын М. Н. Хангаловай нэрэмжэтэ музейдэ нээгдэбэ. Гвардиин Улаан тугта, Суворовой орденто Бериславско-Хинганска 109-дэхи дивизи тухай һураг суу холуур тараһан юм. Советскэ Союзай Герой, генерал-майор Илья Васильевич Балдынов энэ дивизиие ударидаһан байгаа. Энэ дивизиин түүхэ, сэрэгшэдэйнь баатаршалга тухай материалнууд, экспонадууд, выставкэдэ табяатай.

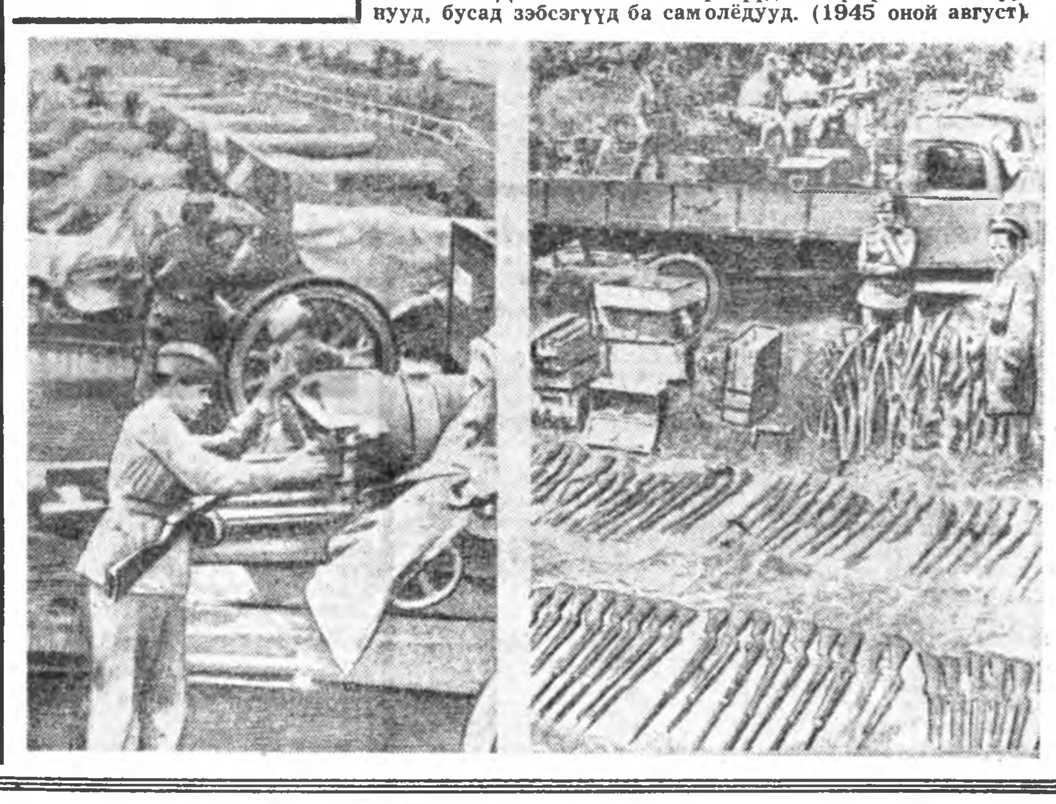
Мүн энэ выставкын материалнууд Байгал шадарай хүбүүдэй баатаршалганууд тухай дэлгэрэнгыгээр хөөрэнэ. Жэшээлхэдэ, ротын парторг Иннокентий Баторов Хинганай шэлэнүүдтэ болоһон тулалдаанда Александр Матросовой баатаршалгые дабтажа, амбразурые бэеэрээ халхалан унаа һэн.

Манай республикын хүбүүд— танкова полкын командир полковник А. М. Акилов, авиационно полкын командир полковник Ф. Н. Луканов, радист Ч. Ц. Цыдыпов (мүнөө физико-математическа эрдэмэй доктор) болон бусад энэ дайнда хабаадалсаһан байна. Эдэнэр тухай материалнуудые энэ выставкэдэ уншажа, хаража болоно.

Мүн фашис Германиие дараһаар 30 жэлэй ойдо зорюулагдаһан тусхай выставкэ майн 9-дэ нээгдээд, олоной анхарал мүнөөшье татаһаар.

Г. БАДМАЕВ,
республикын хизаар ороноо шэнжэлгын М. Н. Хангаловай нэрэмжэтэ музейн таһагые даагша.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: совет сэрэгүүдэй трофей: ехэ буунууд, бусад зэбсэгүүд ба самолёдууд. (1945 оной август).

Һуралсалай жэл эхилээ

ТҮРҮҮШЫН ХОНХО ЖЭНГИРБЭ

Сентябриин 1 — бүхы һурагшадай болон багшанарай һайндэр. Энэ үдэр гоёлойнгоо хубсаһа үмдэһэн үхибүүд һургуули тээшээ һубарилдан гэшхэлдэнэ. Тэдэнэрэй гарта баглаа сэсэгүүд бадарна. Илангаяа нэгэдэхи класста һурахаяа ерэгшэдэй шэг шарайда баярай тэмдэг толорно. Тиигэншьегүй яахаб. Тэдэнэр эрдэмэй орьёлой түрүүшын табсан дээрэ гараба ха юм. Долоо наһаяа дүүрэн хүсэһэн багашуул энэ үдэрые бүхы наһан соогоо һанажа ябаха. Анхан түрүүшынхеэ партада һуужа, эрдэмэй дээжэ — үзэглэл гартаа бариһанаа буурал толгойтой үбгэжөөл болоод байхадаа, аша гушанартаа хөөрэн һууха.

Сентябриин 1 — анхан түрүүшынхеэ һургуулиин богоһо алхажа ороһон багашуулда зорюулжа, түрүүшын хонхын жэнгирдэг үдэр. Улаан-Үдын 3-дахи һургуулида хүрэжэ ерэхэдэмнай эдиршүүлэй шэнгэхэн абяан холоһоо дуулдана, хүгжэмэй ирагуу аялгануудые эдир үхибүүд баяртайгаар, зунайнгаа амаралтын үедэ хаана амарһанаа, хаагуур айлшалһанаа, хаана ажаллаһанаа хоорондоо хубаалдан хөөрэлдэнэ, баярай жагсаалай эхилхые хүлеэжэ ядана.

Үглөөнэй юһэн час. Һурагшад класс классаараа һубарилдан ерэжэ, баярай жагсаалда зогсоно.

Һургуулиин директор Ольга Павловна Степанова баярай жагсаалай заншалта ёһололые нээхэ зуураа, ингэжэ хэлэбэ:

— Мүнөөдэрһөө манай багшанарай, һурагшадай ажалай халуун хаһа эхилбэ гээшэ. Совет бүхы һургуулинуудтал адли манайшье һургуули багахан «ээдэйнгээ» үмэнэ үүдэеэ үргэнөөр сэлин нээбэ. КПСС-эй XXV съездые нэрэтэй солотойгоор угтахын түлөө бүхы совет арадай бэлдэжэ байһан үедэ һуралсалай шэнэ жэлнай эхилбэ. Тиимэһээ бидэнэрэй үмэнэ ехэхэн зорилго табигдана. Түрүүшын үдэрһөө эхилжэ номоо эрхим һайнаар үзэхэ, жаяг журамтайгаар бэеэ абажа ябаха гээшэ һурагша бүхэнэй нангин уялга болоно. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнда фашис Германие илаһаар 30 жэлэй алдарта ойн хүндэдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ һургуулиимнай коллектив район соогоо түрүү һуури эзэлжэ, дамжуулгын Улаан тугта хүртэһэн байна. Энэ түрүү һуурияа алдахагүйе оролдохо зэргэтэйбди.

Директорэй нигэжэ мэдээсэхэдэ, альга ташалган ташархай буушана. Һурагшад гартаа барижа байһан баглаа сэсэгүүдээ дээрэ үргэн баяраа мэдүүлнэ. Тиихэдэ 108 багашуул нэгэдэхи класста һурахаяа һургуулиин бүлэдэ нэмэжэ ерэнхэй, эгээл хүндэтэй газарта зогсонод. Һургуулиин туг намилзуулха гээд соносхогдоходо, хүгжэм зэдэлжэ, һургуулиин эрхим һурагшад тугуудые дээрэ үргэн, жагсаалаараа алхалалдан гаража, трибунын урда зогсоно.

Улаан-Үдын 3-дахи тусхай дунда һургуулиие шефтээ абаһан столовонуудай трестын түлөөлэгшэ В. И. Шаргалов эгээн түрүүлэн амаршалгын үгэ хэлээ.

— Түсэбтэ табан жэлэй түгэсхэхы жэлдэ эдир үетэниие һайнаар хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ амжалта түйлахыень багшанарай коллективтэ хүсэнэб. Парти, правительствынгаа эсэгэ ёһоной анхарал оролдолгодо харюу болгон эрхимээр һурахыетнай журамтайгаар бэеэ абажа ябахыетнай, һурагшад, таанарые үнэн сэдьхэлһээ юрөөнэб.

Түрэлхидэй зүгһөө М. Сургутова, һурагшадай комсомолой комитедэй зүгһөө Д. Нимаева болон бусад үгэ хэлэжэ, багшанарые, һурагшадые амаршалаа.

Арбадахи классай һурагшад «Одхон» дүүнэрээ амаршалаад, ажалай паспорт, эрдэм бэлигэй түлхюур барюулаа. Баярай жагсаалай түгэсхэлдэ түрүүшын хонхо жэнгиржэ, һуралсалай шэнэ жэлэй эхилһые мэдүүлбэ.

Б-Н. НАМДЫКОВ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Нэгэдэхи классай багашуулда ажалай паспорт, эрдэмэй түлхюур барюулжа байна. 2. Анхан түрүүшынхеэ партада һууһан һурагшадай шэг шарайнууд баяртай.

М. СУТУРИНАЙ фото.

СПОРТ — СПОРТ — СПОРТ

МАНАЙ „ЛОКОМОТИВ"—ХОЁРДОХИ ҺУУРИДА

Футболоор «Локомотив» бүлгэмэй түбэй Соведэй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн һаяхан Минеральные Воды хотодо боложо дүүрэбэ.

Зургаан команда, тодорхойлон хэлэхэдэ, Ленинградай, Оренбургын, Шэтын, Минеральные Воды хотын, Улаан-Үдын «Локомотив», Москвагай «Метрострой» командануудай футболистнууд арһан бүмбэгын шадабаритадай ехэ нааданда хабаадаһан байна.

Зүүн Сибириин түмэр замай түрүү һуури эзэлхын түлөө энэ хабар Эрхүү хотодо үнгэргэгдэһэн мүрысөөндэ эрхимлэһэн манай транспортын «Локомотив» түрүүшынгээ уулзалгануудһаа эдэбхитэй һайнаар наадажа, хоёрдохи һуури эзэлээ. Футболистнууднай һүүлшын наадануудта Оренбургын, Шэтын командануудые тус тустань 2:0 тоотойгоор шүүһэн байна.

...Клубай командануудай дунда футболоор республикын энэ жэлэй чемпионадта транспортын «Локомотив» мүн лэ наадажа байна. Мүнөө дээрээ эдэнэр ЛВРЗ-гэй «Локомотивай удаа хоёрдохи һуури эзэлнэ...

Энэмнай Улаан-Үдын түмэр замай отделениин спортсменүүдэй ороной түрүү һуури эзэлэлгын мүрысөөндэ түйлаһан түрүүшынь амжалта болоно. Командын ахалагша тренер Игорь Анатольевич Ершов энэ талаар ехэ габьяатай юм.

Манай корр.

«ТРУДАЙХИД»—УРИЛДААНАЙ ХАРГЫ ДЭЭРЭ

Урилдаагаар «Труд» бүлгэмэй областной соведэй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн зунай һүүл һарын һүүлшын үдэр Дээдэ-Онгостойдохи туристска баазын оршондо болобо.

Спортын «Труд» бүлгэмэй тугууд һэбшээ һалхинда үлеэгдэн, далбан намилзахадаа, эндэхи оршон байдалые улам үзэсхэлэн һайхан болгоно.

Манай республикын промышленна предприятинуудай арбаад командын хүнгэн атледүүдэй энээндэ хабаадахаар хүлеэгдэһэн байгаа һаань, оройдоол табан командын 30 гаран спортсмен областной соведэй чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө урилдаанай харгы дээрэ гараа. Ушарынь юуб гэхэдэ, Улаан-Үдын авиационно, «Теплоприбор», «Электромашина» заводуудай, гэр барилгын ба мяханай комбинадуудай суглуулагдамал командануудаа табяагүй байһаниинь халагламаар.

Тиихэдэ энэ мүрысөөн хойто амаралтын үдэр үнгэргэгдэхэеэ байһан комсомолой-профсоюзай намарай урилдаанда һүүлшын ехэ бэлэдхэл болоһон байна. Гадна, намарай заншалта нааданда «Труд» бүлгэмэй нэрэ хүндые хамгаалха суглуулагдамал командые бэлигтэй бэрхэ спортсменүүдһээ бүридүүлхын түлөө эдэ предприятинуудай спортын эхин эмхинүүд ехэ оролдолго гаргаха ёһотой байгаа гэжэ һанагдана. Теэд тад һөөргэ юумэн болобо бшуу...

Эдир хүбүүд урилдаанай харгы дээрэ түрүүлэн гараба. Эдэнэр 3.000 метрые гаталха ёһотой. Буряадай мебель бүтээдэг, модо болбосоруулдаг комбинадай түлөөлэгшэ Алексей Невский старт абамсаараа, урагшаа ходорон гаража, саашадаа эршээ бүри хурдадхан, энэ зайе 9 минута 56,2 секунда соо гаталһан байна. Тус командын эдир спортсмен Костя Фукс — хоёрдохи, Хандагатайн леспромхозһоо Михаил Пушкарёв гурбадахи һууринуудые эзэлээ.

Зүүн Сибириин технологическа институдай электротехническэ факультедэй 1-дэхи курс дүүргэһэн А. Невский энэ жэлдэ олон мүрысөөндэ хабаадахадаа, заабол илалта түйладаг байба. Жэшээнь, РСФСР-эй Гэгээрэлэй министерствын хүүгэдэй спортын һургуулинуудай һурагшадай дунда Алас-Дурна зүгэй зонын түрүү һуури эзэлхын түлөө байгша оной июль һарада Благовещенск хотодо үнгэргэгдэһэн мүрысөөндэ 5.000 метртэ урилдахадаа, 16.02 минута саг харуулжа, илаһан байгаа.

Удаань аха наһанай эдир хүбүүд, эрэшүүл 5.000 метртэ урилдаа. Буряадай багшанарай институдай студент, «Трудай» түбэй соведэй суглуулагдамал командын гэшүүн Александр Будковский 16 минута 23 секунда соо энэ зайе гаталжа илаба. Хандагатайн леспромхозой урилдаашан Ж. Маланов — хоёрдохи, Сэлэнгын целлюлозо-картоной комбинадай хүнгэн атлет В. Хрипко гурбадахи һууринуудта гараһан байха юм.

Хандагатайн леспромхозой түлөөлэгшэ, нэгэдэхи разрядтай Юрий Воеводин эрэшүүлэй дундаһаа шалгарба — 16. 15,6 минута. БМДК-гай Сергей Васильев, Владимир Тришин удаадахи һууринуудта гараа.

Энэ жэлдэ Улаан-Үдын 51-дэхи дунда һургуули дүүргээд, багшанарай институдта һурахаяа ороһон Галя Василенко Буряадай мебель хэдэг, модо болбосоруулдаг комбинадһаа мүрысэбэ. 1.500 метртэ тэрэ һайн саг харуулжа илаа — 5.05,9 минута. Тус командын гэшүүд Надя Чеканова, Надя Новикова удаадахи һууринуудта гараһан байна.

Аха наһанай басагадай дундаһаа Хандагатайн леспромхозой түлөөлэгшэ Нина Гашкова эрхимлэбэ.

«Трудовые резервы» бүлгэмэй түбэй Соведэй чемпионка Валентина Власова (БМДК) 2 километрые 7.53 минута соо гаталжа, илаһан байха юм.

Буряадай мебель хэдэг, модо болбосоруулдаг комбинадай урилдаашад 98 очко абажа, «Труд» бүлгэмэй областной Соведэй чемпионууд болобо. Хандагатайн леспромхозой команда — хоёрдохи, «Буржелезобетон» заводой түлөөлэгшэд гурбадахи һууринуудые эзэлээ.

Илагшадта дамжуулгын кубок, Хүндэлэлэй грамотанууд, үнэтэ бэлэгүүд барюулагдаба.

Б-М. ЖИГЖИТОВ.

ЕХЭ ШҮҮБЭРИ

Мухар-Шэбэрэй аймагай олон ажалшад июниин 30-да Тбилиси городто наадагдаһан ДОСААФ-ай лотерейн тиражай биледээр ехэ шүүбэринүүдые шүүхэ зөөтой байшаба. Ажаһуудалай эрилтэ хангадаг комбинадай оёдолшон А. Г. Ковалёва «Москвич» түхэлэй автомашина, Заганай магазинай наймаалагша К. В. Иванова, «Искра» колхозой һаалишан Е. Н. Лоскутникова, «Забайкалец» совхозой хүдэлмэришэн А. С. Иванова гэгшэд хибэсүүдые шүүһэн байха юм.

Н. В. Гришина, Н. И. Фёдоров, М. Д. Бельский болон бусад хүнүүд холодильник, радиоприёмник, кинокамера, торгон пулаад гэхэ мэтэ зүйлнүүдые шүүгээ.

В. ШИРДАРМАЕВ.

ОЛЗО ЕХЭТЭЙ АЖАХЫ

Баргажанай коопзверопромхозой ан үсхэбэрилэгшэд байгша ондо шадамар бэрхээр ажаллажа байнхай. Тиин эдэнэр үнгэрһэн энэ үе соо халтар хара үнэгэнэй 7000 хэһэг арһа тушаажа, хараалһан түсэбөө холо үлүүлэн дүүргэбэ.

Ангай фермын коллектив эмэ үнэгэн бүриһөө дунда зэргээр 3,8 гүлгэ абажа, хараалһан түсэбөө үлүүлэн дүүргэжэ шадаба гэхэ гү, али дүн хамта 2100 гүлгэ абаһан байба. Мүнөө халтар хара үнэгэнһөө гадуур 144 толгой залуу песец тэжээгдэнэ. Эдэ ангуудые түрүүшынхеэ тэжээжэ эхилһэн фермын хүдэлмэришэд дүршэлшьегүй һаа, эмэ песец бүхэнһөө дунда зэргээр 3,4 гүлгэ абаһан байха юм.

Ан үсхэбэрилэгшэдэй мүнөө абаад байһан гүлгэдые тооложо үзэхэдэ, тэдэнэр намар-үбэлэй үедэ халтар хара үнэгэнэй 2100, песецэй 700 арһан гүрэндэ тушаагдахаар хараалагдана.

Ан үсхэбэрилэгшэд Н. И. Постникова, В. И. Яковлева, А. М. Козулина, М. Я. Яковлев гэгшэд мүнөө 300—277 гүлгэ гарзагүйгөөр тэжээжэ байнхай.

Д. ГЫРГЕНОВ.

ЯРУУНЫН ҺОНИН

ХОЛЫН МАЛШАДАЙ ЭРИЛТЭ ХАНГАНА

Малшадай ажаһуудалай эрилтэ хангахын тулада комплексно бригада эмхидхэгдэһэн юм. Аймагай больницын врач А. И. Токерова, соёлой ордоной директор, лектор И. Б. Лобсанов болон киномеханик, хоёр автолавка холын гүүртэнүүдтэ ажалладаг малшадай ажаһуудалай эрилтэ хангахын тулада замда мордобо.

Тэдэнэр Яруунын, Нарһатын, Исэнгын совхозуудай, «Победа», «Коммунизм» колхозуудай эгээл холын гүүртэнүүдтэ ошоо. Уласхоорондын байдал тухай лекци уншагдаһан, «Это сладкое слово—свобода» гэһэн кинофильм малшадта харуулагдаһан байха юм.

ТВОРЧЕСКО ТООСОО ХЭБЭ

Уран зохёолшо Цырен-Дондок Хамаев, дуушан Агван Дондоков, хүгжэмшэн Шираб Чернинов гэгшэдһээ бүридэһэн бригада творческо тоосоо хэхэеэ иишэ ерээд мордобо.

Тэдэнэр малшад болон механизаторнуудтай уулзажа, хөөрэлдэһэн байха юм. Цырен-Дондок Хамаев өөрынгөө зохёоһон уянгата шүлэгүүдые уншаһан, Агван Дондоков ород, буряад арадуудай мэдээжэ дуунуудые дуулаһан, Шираб Чернинов тэрэнэй дуулаһан дуунуудые хүгжэмдэн залгуулһан байна.

Энэ бригада «Дружба», «Победа» колхозуудта, «Юбилейный» Исэнгын, Яруунын, Тулдуунай совхозуудта айлшалаа. Тэдэнэрэй ошоһон лэ нютагта хүндэтэйгөөр угтан абаа.

Ц-Д. ДЫМБРЫЛОВ.

ХИЛЫН СААНАҺАА

ТЕЛЕФОН ТЕЛЕГРАФ РАДИО

НЬЮ-ЙОРК

Зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хуряаха хэмжээ абаха

ТАСС

Зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хуряалгын бүхэдэлхэйн конференциин тусхай комитедэй хүдэлмэри дүүрэжэ байна.

СССР-һээ ООН-ой дэргэдэ саг үргэлжэ байдаг түлөөлэгшэ Я. А. Малик комитедэй заседани дээрэ үгэ хэлэхэдээ, энэ жэлдэ уласхоорондын шахардуу байдал һуларуулгын оршон байдалда комитет хүдэлмэреэ дүүргэжэ байна гэжэ мэдүүлээ. Уласхоорондын байдалые саашадань һуларуулха, дайн байлдаанда гаргашалагдажа байһан мүнгэ зөөри сүлөөлжэ, хүн зоной ажаһуудал һайжаруулгада хэрэглэхэ гол зорилготой зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хуряалгын бүхэдэлхэйн конференци зарлахые СССР ехэ оролдолго гаргажа байна. Энэ конференциие дары зарлалга уласхоорондын шахардуу байдал һуларуулан гүнзэгырүүлхэ арга олгохо байна гээд тэрэ хэлэбэ.

ЛИМЭ

Ээрхэг түримхэй ябуулгада, колониализмда эсэргүүсэнэ

ТАСС

Сэрэгэй ямаршье бүлэглэлдэ хабаададаггүй оронуудай гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүдэй зүблөөн Перугай ниислэл хотодо хүдэлмэреэ дүүргэбэ. Тэрээндэ хабаадагшад уласхоорондын мүнөөнэй байдалые, сэрэгэй ямаршье бүлэглэлдэ хабаададаггүй оронуудай ниитэ нэгэн хараа шэглэлые тодорхойлхо асуудалнуудые зургаан үдэр соо зүбшэн хэлсэһэн байха юм. Тэрэнэй түрүүлэгшэ, Перугай гадаадын хэрэгүүдэй министр Мигель Анхель де Ла Флор Валье зүблөөнэй түгэсхэлэй пленарна заседани дээрэ үгэ хэлэбэ. Дээдэ хуралдаанай дүнгүүдые согсолһон документ — «Лимэдэхи декларациин» ба экономическа, политическэ шэнжэтэй хэдэ хэдэн тогтоолнууд ехэ удха шанартай гэжэ тэрэ тэмдэглээ. Тодорхойлон хэлэхэдэ, дайн дажарһаа хохидоһон Вьетнамые, Лаосые, Камбоджые һэргээхын тула сэрэгэй ямаршье бүлэглэлдэ хабаададаггүй оронуудтай һаналаа нэгэдэлгын жаса байгуулха шухала байһан тухай, хүгжэжэ байгаа оронуудта туһаламжа үзүүлхын тула экономическа жаса байгуулха тухай, эдэ оронуудта олонациональна компанинуудай, гадаадын инвестицинүүдэй ажал ябуулгые гуримтай болгохо тухай энээн дотор хэлэгдэһэн байна.

Үндэһэ яһанай илгаа гаргалгые эрид буруушааһан, колониализмын үлэгдэлнүүдые усадхаха шухала гэжэ зүблөөнэй делегадууд хэлэһэн байна. Уласхоорондын шахардуу байдал һуларуулхын, зэбсэг хэрэгсэлнүүдые бүгэдэ ниитээрээ хүсэд дүүрэнээр хуряахын түлөө тэмсэл улам шангадхаха шухала гэжэ тэмдэглээ.

ЖЕНЕВЭ

Зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хуряаха комитедтэ

ТАСС

Зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хуряалгын комитедэй зунай сесси хүдэлмэреэ эндэ дүүргэбэ. Зэбсэг хэрэгслнүүдые хизаарлаха, буу зэбсэгүүдые хуряаха тухай асуудалнуудта сесси анхаралаа ехээр хандуулһан байна. Тодорхойлон хэлэхэдэ,ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдые тараахагүй тухай, амгалан байдалай аша туһада ядерна тэһэлэлгэнүүдые хэхэ, ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдгүй зононуудые байгуулха тухай, химическэ ба ядерна зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хорихо тухай асуудалнуудые дэлгэрэнгыгээр зүбшэн хэлсэһэн байна.

Байгаалида нүлөөлхэ хэрэгсэлнүүдые сэрэгэй гү, али ямаршье дайсан харша зорилгоор хэрэглэлгые хорихо тухай Советскэ Союзай ба Холбоото Штадуудай оруулһан конвенциин проектые комитедэй сесси дээрэ зүбшэн хэлсэбэ.

Энэ проектые баталан абалга байгаалиие сахин хамгаалхын тула уласхоорондын хэлсээ баталха зам нээхэ байна гээд СССР-эй түлөөлэгшэ тэмдэглээ.

Советскэ Союзай ба США-гай оруулһан конвенциин проект оршон тойронхи байгаалиие ашаг үрэ ехэтэйгээр хэрэглэлгэдэ шухала алхам нээхэ байна гээд США-гай түлөөлэгшэ мэдүүлбэ.

ЛИССАБОН

Португалидахи байдал

ТАСС

Гүрэнэй дээдын тушаалнуудта, сэрэгэй командованида, хубилалтануудые хэхэ тухай шухала шиидхэбэринүүдые Португалиин Республикын президент Ф. Кошта Гомеш абаһан байна. Энэнь нютагай хэблэлдэ үргэнөөр толилогдоно.

Португалиин ажалшадай ниитэ нэгэн профцентр — интерсиндикал, Португалиин демократическа хүдэлөөн гэдэг парти эдэ хэмжээнүүдые дэмжэһэн байна. Гэхэ зуура, политическэ олон партинууд, эмхинүүд эдэ шиидхэбэринүүд тухай юушье хэлээдүй байһаар.

Гэбэшье байгша оной июль һарада правительствын бүридэлһөө гараһан социалис ба арадай-демократическа партинуудай харата ябуулганууд олондо мэдээжэ. Тэрэ гэһэнһээ хойшо правительствада, Зэбсэгтэ хүсэнүүдэй хүдэлөөндэ эсэргүү ябуулга хэнэ.

Васку Гонсалвишые — Португалиин Зэбсэгтэ хүсэнүүдэй генеральна штабай начальнигаар, Жозе Пиньейру ди Азиведуе премьер-министрээр томилхо тухай шиидхэбэриие буруушаажа байһан тухайдаа Мелу Антуниш толгойлогшотой бүлэг офицернүүд гэхэ гү, али «юһэнэй бүлэг» гэжэ нэрлэгшэд мэдүүлбэ. «Мелу Антунишай документ» гэжэ нэршэһэн хархис программа толилуулһанайнь һүүлээр «юһэнэй» гэшүүдые Революционно Соведһээ гаргаһан байгаа.

ВАШИНГТОН

Дж. Фордын хөөрөөн

ТАСС

США-гай президент Дж. Форд Чикагын телевиденеэр үгэ хэлэхэдээ, гадаадын политическэ хэдэ хэдэн асуудалнуудта тогтоһон байна. Шахардуу байдал һуларуулга — энэ хадаа бүхы дэлхэй дээрэхи түгшүүрилтэй байдалые хамтаараа һуларуулхын тула агууехэ хоёр ороной хоорондохи харилсаае һайжаруулха зорилготой түсэб гү, али программа болоно.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневтэй Хельсинкидэ, Владивостогто уулзаһан тухайдаа тогтожо хэлэхэдээ, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь хараа бодолоо сэхэ шууд баримталан бэелүүлдэг хүн юм гэжэ тэмдэглээ. Бидэшье тиимэл байхабди, гэбэшье үгэеэ ойлгосожо шадахаар асуудалнууд бии гээд Дж. Форд мэдүүлбэ.

Стратегическэ зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хизаарлалга тухай энэ талаар дурдажа болоно. Стратегическэ зэбсэг хэрэгсэлнүүдые, хизаарлаха тухай хэлэхэ болоо һаа, 1972 ондо гар табигдаһан хэлсээн зэбсэг хэрэгсэлнүүдые бүтээн гаргалгые хороохо түрүүшын алхам болоно гээд президент тэмдэглээ. Энэ хэлсээе зарим хүнүүд буруушааһан байха. Теэд тэрэ бэелүүлэгдэжэ байна гэжэ Дж. Форд хэлэбэ.

Шахардуу байдал һуларуулһанай ашаар ехэ амжалта түйлажа шадаха байнабди.

ЛИССАБОН

Зүбшэлэлгэ хэжэ эхилээ

ТАСС

Португалиин премьер-министр болгогдон томилогдоһон адмирал Ж. Пиньейру ди Азиведу шэнэ правительство эмхидхэн байгуулха тухай асуудалаар орон доторхи политическэ элдэб эмхинүүдэй түлөөлэгшэдтэй зүбшэлэлгэ хэжэ байна. Тусхайлан хэлэбэл, премьер-министр байһан аад, һаяхан зэбсэгтэ хүсэнүүдэй генеральна штабай начальнигай тушаалда томилогдоһон Васку Гонсалвиштай хөөрэлдэбэ.

Хэблэлэй мэдээсэһэнэй ёһоор, Министрнүүдэй кабинедэй бүридэлдэ ямар хубилалтануудай хэгдэхэ тухай асуудал уулзалгануудай үедэ зүбшэн хэлсэгдэнэ. Шэнэ правительствын бүридэл ойрын үдэрнүүдтэ соносхогдохо байха гээд эндэ багсаана.

Социалис парти ба бусад хэдэн политическэ партинууд правительствын хүтэлбэридэ, сэрэгэй командованида шэнэ томилолгонуудые хэхэ тухай республикын президентын шиидхэбэриие буруушааһан ябуулга хэжэ эхилээ.

Социалис партиин удамарша М. Соареш нютагай ба гадаадын хэблэлдэ мэдүүлгэ тунхаглуулхадаа, сэрэгэй командованидахи эгээн дээдэ тушаалда Васку Гонсалвишын томилогдоһые тон эрид үгэнүүдээр шүүмжэлбэ.

Зэбсэгтэ хүсэнүүдэй шиидхэхэ ёһотой асуудалнуудта тиигэжэ хамаарһандань дураа гутажа байһанаа түрүү хараа бодолтой хэблэл элирхэйлнэ. ДВС-эй дотоодын хэрэгүүдтэ зарим политическэ партинуудай хамааралга ДВС-эй ба политическэ партинуудай байгша оной апрельдэ баталһан хэлсээнэй гүрим эбдэнэ гэжэ «Секулу» газетэ тэмдэглэбэ. Хэрбээ Соарешэй хэлэһые зүбшөөрбэл, тэрэнэй партийна хараа бодолдо харюусахагүй байба гээд, зэбсэгтэ хүсэнүүдтэхи томилолгонуудые политическэ ямаршье парти буруушааха болоно гэжэ тус газетэ мэдүүлбэ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Намарай паар хахалалгые эршэтэйгээр ябуулха» гэһэн түрүү бэшэг. «XXV съездын хүндэлэлдэ» гэһэн юрэнхы гаршаг доро бүлэг материалнууд. «Алтан таряан адхаржа эхилээ» гэһэн А. Рыжковой статья.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Гол шэглэл». К. Жалсараевай статья. Редакцида ерэһэн бэшэгүүд.

Гурбадахи хуудаһанда. Б. Бахаевай бэшэһэн «Үгөөрөөшье, хэрэгээрээшье амжалта шэрээлсэхэ» гэжэ статья. Бүмбэрсэг дэлхэйн һонинууд.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. Спортын һонинууд. Республикын аймагуудһаа абтаһан тобшо мэдээсэлнүүд.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита». 10.05—«Звенья цепи» — документальна фильм. 10.35 — «Мүнөөнэй эрдэм наука». 11.05 —М. И. Прилежаева — «Гайхамшагта жэл». 11.35 — «Мэргэжэл тухай хөөрөөнүүд». Гагнууршан. 12.15 — «Алтан сахариг» — уран һайханай гимнастикаар уласхоорондын мүрысөөн (үнгэтэ). 12.50 — Шэнэ һонин. 13.00 — «Хүхюун стартнууд» (үнгэтэ). 13.45 — «Үхибүүдтэ — фильм» — уран һайханай богони фильмүүд харуулагдаха. 14.50 — «Эб найрамдал ба хани барисаанай түлөө эдэбхитэйгээр тэмсэгшэ». Финляндиин президент Урхо Калева Кекконенэй түрэһөөр 75 жэлэй ойдо. 15.20— Хоккей. СКА—«Тесла». 16.30 — Забһарлалга. 16.40 — «Прелюдия» — хүгжэмтэ фильм. 19.10 — Уран һайханай гимнастикаар уласхоорондын мүрысөөн. 17.40 — «Хани нүхэдэй нюур шарай». 18.30 — «Время». 19.00 — «Эрэшүүл хатарна»—фильм-концерт (үнгэтэ).

Улаан-Үдэ. 19.40 — «Ургаса-75». 20.00 — Шэнэ һонин.

«Орбита». 20.10 — «Мартагдашагүй кинолентэнүүд». «Большая жизнь». — уран һайханай фильм. 21.25 — «Эб найрамдалай ба хани барисаанай түлөө эдэбхитэйгээр тэмсэгшэ». 22.05 — Уран һайханай гимнастикаар мүрысөөн. 22.35 — «Хани нүхэдэй нюур шарай». 23.30 — Забһарлалга. 23.30 — «Прелюдия» — хүгжэмтэ фильм. 24.00 — «Время». 00.30 — Футболоор нүхэр ёһоной уласхоорондын уулзалга. СССР-эй Олимпиин суглуулагдамал ба ГДР-эй суглуулагдамал командануud наадаха (забһарлалгынь үедэ «Спортлото» наадагдаха). Үнгэтэ.

Улаан-Үдэ. 19.00 — Үхибүүдтэ — «Һуралсалай жэлнүүд иигэжэл эхилдэг юм». 19.20 — «Социалис оронууд» (буряадаар).

Улаан-Үдэ. 20.10 — Техникын һонин. 20.40 — Телевизионно һонин.

«Орбита». 19.40 — «Мүнөөнэй эрдэм наука».

УНШАГЧЫ
һонирхохо
байхат

ЧКАЛОВАЙ МУЗЕЙДЭ ҮГТЭҺЭН БЭЛЭГ

ТЯНЬ-ШАНЬДА ТУРШАЛГА ХЭГДЭНЭ

МОДО УНАГААДАГ ТРАКТОР

ДАЛБАГАНУУД ДОРО 9 МЯНГАН МИЛЬ ГАТАЛБА

...Гэбэшье, һэрюухэнээр һэбшэ... һэн далай тэрэнэй дура ... даг. Мүнөө тэрэ Эхэ ороно... бусахые бэлдэжэ байна. Она... соёо заһабарилаад, элбэг хүнэ... хэ эдеэ хоолой зүйлнүүдые... абамсаараа сентябриин 20... уеэр Окинавын эрье хүдөө... ошохоёо замдаа гараха байна... гэжэ Ю. Тада журналистнууд... та хэлэбэ.

(ТАСС).

Редакторай орлогшо
М. Н. НИМАЕВ.

Манай адрес, телефонууд
г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 35, телефоны: приемная — 2-54-93, секретариат — 2-66-76, общественная приемная — 2-56-62.